

**Országos
Idegennyelvű
Könyvtár**

**Az Országos Idegennyelvű Könyvtár
Stratégiai terve
2009-2013.**

Készítette:
Mender Tiborné

Budapest, 2009. január hó

I. Bevezetés

Az **Országos Idegennyelvű Könyvtár második Stratégiai Tervét** adja közre ebben a dokumentumban.

Az első, a 2006-2008 közötti időszak Stratégiai Tervében a meghatározott kulcsfontosságú fejlesztési területek szervesen kapcsolódtak a könyvtár múltjához és kijelölték az időszak legfontosabb feladatait, szem előtt tartva a könyvtári terület 2007-ig meghatározott stratégiai céljait. A viszonylag rövid, három éves tervezési időszakot éppen az indokolta, hogy a távlati könyvtárszakmai elképzeléseket még nem ismertük. Már akkor azt terveztük, hogy azokhoz kapcsolódóan készítjük majd el terveinket a 2008 utáni időszakra.

Az elmúlt években olyan jelentős, a távlati kulturális és könyvtárügyi fejlesztéseket meghatározó dokumentumok láttak napvilágot, mint a Hiller István oktatási és kulturális miniszter által jegyzett **„A kulturális modernizáció irányai”** (2006. december 13.), valamint a **„Portál program - a könyvtárügy stratégiája 2008-2013”** és **pályázati lehetőségekkel megkezdődtek az Európai Unió fejlesztések.**

1. A Stratégiai Terv célja

Az említett dokumentumokban felvázolt jövőkép és az alapvető célok többsége kijelöli az OIK, mint nyilvános könyvtár, a világirodalom, a nyelv-, irodalom- és zenetudomány valamint a kisebbségi kérdéskör országos szakkönyvtára fejlesztési irányait is. Célunk, hogy az OIK, a **használó központúság** szellemében a könyvtári épülettől és a **nyitvatartási időtől függetlenül**, gyűjteménye, infrastruktúrája és munkatársai segítségével biztosítson hozzáférést a gyűjtőkörébe tartozó dokumentumokhoz, információkhoz és adatokhoz, valamint a könyvtári szolgáltatások jelentős részéhez; ezzel is növelve az esélyegyenlőséget. Törekedjen a felhalmozott tudás, valamint műveltség hozzáférhetővé tételére mindenki számára.

2. A 2006-2008 közötti Stratégiai Terv rövid értékelése

A könyvtár 2006-2008 stratégiai terve részletes és átgondolt. A küldetésnyilatkozat ma is megállja a helyét, a jövőkép – a szakma fejlődésének és a könyvtári terület stratégiai céljainak megfelelően némi módosítást igényel. A stratégiai terv kitűzött céljainak egy része – tekintettel a legfontosabb könyvtári szolgáltatásokra és munkafolyamatokra - még mindig aktuális. A középtávú célok megfogalmazásakor talán túl sok feladatot tűztünk magunk elé, figyelmen kívül hagyva a gazdasági és pénzügyi nehézségeket, a felgyorsuló társadalmi és informatikai környezeti változásokat. Sok mindent tettünk, de még sok dolog befejezésével adósok vagyunk. Leginkább az olvasói szokások és igények felmérésével, a hatásvizsgálatok és elemzések elkészítésével, a teljesítmények mérésével és értékelésével, az adatbázis hibáinak javításával vagyunk elmaradva. Az elmúlt időszakban végzett, a Stratégiai Tervben megfogalmazott vagy azokon kívül megvalósult fejlesztések részletes leírását a Helyzetkép fejezetben tekintjük át.

II. A könyvtár jövőképe

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár, mint nyilvános és országos feladatkörű világirodalmi, nyelvészeti, zenei és kisebbségtudományi szakkönyvtár, arra törekszik, hogy Magyarország egyik legdinamikusabb tanulmányi, kutató- és információszolgáltató központjává váljon.

A könyvtár a jövőben eléri, hogy:

- gyűjteménye nyelvi, tematikai és formai szempontból mind szélesebb körűvé válik, és a használók információs szükségleteinek kiszolgálásán túl újabb szellemi igényeket teremt,
- az idegen nyelvek, más kultúrák megismerése iránti növekvő igények miatt a társadalom legkülönbözőbb területeiről és külföldről is mind többen hasznosítják könyvtárunk szolgáltatásait,
- a nyelvek elsajátításához és gyakorlásához, valamint más kultúrák megismeréséhez adott lehetőségei révén a könyvtár a nem formális és informális tanulás jelentős hazai bázisává válik, és növeli szerepét a Magyarországon élő külföldi kolóniák és a hazai nemzetiségek kulturális életében,
- a hazai nemzetiségek anyanyelvi művelődését újabb források bevonásával és partnerkapcsolatok kialakításával, valamint kulturális programokkal támogatja,
- a könyvtárhasználat feltételei a mindenkori legmagasabb színvonalhoz igazodnak: a hagyományos és az elektronikus tartalomhoz való hozzáférés – az informatika fejlődését követve – mindig a legkorszerűbb körülmények között valósul meg, biztosítva a virtuális munkavégzés és az egyéni és csoportos tanulás lehetőségeit is,
- az intézmény a nyelvtanulás, a zenehallgatás és az önművelődés számára korszerű multimédiás eszközöket szerez be, de a könyvtár hagyományos szolgáltatásai, a helyben olvasás és a kölcsönzés lehetőségei is tovább fejlődnek és fontosak maradnak,
- országos szintű szolgáltatásaiban, a nemzetiségi dokumentum-ellátásban, a nemzetiségi és a műfordítás adatbázisban eléri, hogy az innováció mindig a szakmai és a felhasználói igényeknek megfelelően érvényesüljön,
- meghatározó szerepet tölt be a kulturális esélyegyenlőség megteremtésében, az országos dokumentum-ellátásban és az országos digitalizálási programban,
- tovább szélesíti kapcsolatrendszerét a külföldi könyvtárakkal, intézményekkel, valamint a magyarországi külképviseletekkel, intézetekkel, tudományos és oktatási intézményekkel és civil szervezetekkel,
- a kulturális és tudományos élet egyre aktívabb szereplőjévé válik: saját szervezésű és vendégül látott világirodalmi, nyelvészeti, nemzetiségi és zenei rendezvényeivel csatlakozik az országos programokhoz, a Nyelvek Európai Napjához kötődően minden évben megszervezi az OIK Nyílt Napja című, széles érdeklődésre számot tartó

rendezvényt, tudományos műhelyekkel együttműködve pedig egyre kiterjedtebb publikációs tevékenységet folytat,

- székhelyének felújítása és korszerűsítése megtörténik: megvalósul a műemlék homlokzat helyreállítása, a szolgáltató és a raktározási terek bővítése, és így komfortosabb, színvonalas környezet alakul ki úgy a látogatók, mint a munkatársak számára,
- a minőség iránti elkötelezettség, a folyamatos javítás, a fejlesztés, a legkiválóbb teljesítmény nyújtása a könyvtár tevékenységének alapvető motivációjává és szerves részévé válik
- tevékenységében kulcsfontosságot kap a minőségbiztosítás gyakorlatban is megvalósuló programja, ezen belül a minőségfejlesztés eredményeiről folyamatos visszajelzés érkezik a használói és más partneri, valamint a dolgozói elégedettség rendszeresen elvégzett felméréseiből, továbbá a munkatársi teljesítmények szisztematikus méréséből,
- a munkatársak felkészültségükkel és szakmai elhivatottságukkal a használóközpontú könyvtár működését szolgálják, a mind nagyobb társadalmi megbecsülés reményében.

III. Küldetésnyilatkozat

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár alapvető célja és küldetése a minél több elégedett olvasó, a siker záloga pedig az eddig végzett munka, valamint az itt dolgozó szakemberek és munkatársak képzett és elkötelezett, segítőkész gárdája.

A gyűjtemény jellegéből eredően – földrajzi korlátozás nélkül – lehetséges használónk mindenki, aki idegen nyelveket tanul, tanít vagy használ, és/vagy a magyar nyelvű, a nemzetiségi és a zenei gyűjteményünk iránt érdeklődik.

Az immár fél évszázados múltra visszatekintő Országos Idegennyelvű Könyvtár országos feladatkörű, nyilvános világirodalmi és nyelvtudományi szakkönyvtár. Az intézmény könyvgyűjteményét folyóirat- és zenei gyűjtemény, nyelvtanulási és gyakorlási lehetőséget kínáló nyelvtudó, valamint elektronikus adathordozókra épülő adatbázisok sora egészíti ki, mint például az egyedinek tekinthető nemzetiségi vagy műfordítás-bibliográfia. Az Országos Idegennyelvű Könyvtár a magyarországi nemzetiségi könyvtárak koordinációs központja. A nemzetiségekkel kapcsolatos munkájával a kisebbségeket anyanyelvük, kultúrájuk megőrzésére és újabb anyanyelvű dokumentumok létrehozására igyekszik ösztönözni, a többségben pedig tudatosítani törekszik a kisebbségi nyelvek és kultúrák értékeit.

IV. A makrokörnyezet bemutatása

PGTTJ analízis

A politikai, gazdasági, társadalmi, technológiai és jogi környezet feltérképezése egy országos szakkönyvtár esetében igen összetett, szerteágazó feladat. A stratégiai terv készítése alkalmat adott arra, hogy munkatársaink alaposan tanulmányozzák a makrokörnyezetet, s ennek eredményeként egy részletes tanulmány készült. Ez, a stratégiai terv 1. számú függelékében található, a törzsanyagba egy rövidített szempontrendszer került.

Politikai tényezők:

- a könyvtárak működésének szabályozása az Európai Unióban nemzeti szinten történik, de a könyvtárak fejlesztési irányvonalaiiban érződik az uniós politika;
- az Európai Unió különös hangsúlyt fektet az európai információs társadalom felépítésére;
- a döntési jogok bizonyos köre Brüsszelbe, régiók, és kistérségek hatáskörébe kerül, ami hatással van a nemzetiállami kulturális politikára, és a hazai kulturális piac közvetlen lehetőségeire;
- Magyarországon a különböző fejlesztéspolitikák és koordinációpolitikák egyeztetése, az erre való céltudatosság hiányzik
- a gazdasági világválság hatással lehet a politikai döntésekre, amelyek globális, európai és országos szinten egyaránt befolyásolhatják a különböző intézményekkel, szolgáltatásukkal kapcsolatos döntéseket, jogi szabályozást (összevonás, egységesítés, megszűnés)

Gazdasági tényezők:

- a (világ)gazdasági tényezők változása, a kormányzati célok (konvergencia program, finanszírozás) alapvetően befolyásolják az intézményt, az intézményi összevonások lehetősége fennáll, illetve az együttműködés sürgetése, erősödése várható;
- a gazdasági világválság hatással lehet a gazdasági és pénzügyi döntésekre, amelyek globális, európai, és országos szinten egyaránt befolyásolhatják a különböző intézményekkel, szolgáltatásukkal kapcsolatos gazdasági döntéseket (kiadások csökkentése, támogatás csökkentése)
- a könyvtár állapota és vállalt feladatának teljesítése függ a fenntartó gazdasági helyzetétől;
- a különböző dokumentumok és adathordozók változó ára, az állománygyarapításra kalkulálható összeg befolyásolja az állománygyarapítást és szolgáltatást;
- a pályázatokon keresztül hozzáférhető anyagi források által lehetővé válhat rendezvények szervezése, kiadványok megjelentetése, kiegészíthetik (de nem pótolhatják) a beszerzésre fordítható összegeket, ezzel párhuzamosan azonban a fenntartó támogatása csökkenhet a kiírt pályázati lehetőségek miatt
- pályázatok kiírásánál számítanak a kormányzati, regionális, megyei és a kistérségi szintek megoszlásának különböző hatásai

- a gazdaság posztindusztriális jellege a kulturális-kreatív ráfordítások és befektetések nagyobb lehetőségeit, kötelezettségeit teremti meg;
- a digitális technológia változása és terjedése hatással van a gazdaságra is: célja, hogy alacsony áron minden kulturális és információs tudás nyilvános legyen;
- az új technológiák alkalmazása, az információk helyes használata és szolgáltatása a munkatársak folyamatos szakmai továbbképzését igényli, amely jelentős költségvonzattal jár

Társadalmi tényezők:

- Magyarországon kisebbségek lélekszámát tekintve jelentős változással, ehhez kapcsolódó kihívásokkal lehet számolni (2013-ra várhatóan minden közintézményben kell lennie egy munkatársnak, aki beszéli a lovári nyelvet);
- a könyvtáraknak erősíteniük kell más intézményekkel való együttműködésüket;
- az Európai Unióban kiemelt szerepet nyer az oktatás, a nyelvoktatás, az élethosszig tartó tanulás, a digitális írástudás fejlesztése;
- a könyvtár központjává válhat a nem formális és informális oktatásnak;
- a globalizáció folyamatában fontos a különböző kultúrák egymáshoz való közelítése, és ezzel párhuzamosan egymás értékeinek megismerése (az anyanyelv, irodalom, népzene egyfajta identitásörző és identitáserősítő szerepet nyerhetnek újra);
- a kultúra bizonyos fokig árucikké, fogyasztása és kínálata üzletszerűvé válik;
- a népesség csökkenése és elöregedése mind politikai, mind gazdasági, mind társadalmi szinten átgondolásra és változtatásra késztetik a különböző (így könyvtári) szolgáltatókat;
- nagymértékben változhat a szabadidő szerepe, ezzel párhuzamosan életmódbeli változásokra is számítani kell;
- feszültség keletkezhet az egyéni innovációs igény növekedése és az intézményi innovációs folyamatok támogatottságának arányában (szakmai, intézményi szinten egyaránt);
- a gazdasági helyzet alakulása, a bérek, különböző támogatások negatív változása befolyásolhatja a könyvtárat, mivel újabb igények keletkezhetnek szolgáltatásaik irányába;

- a gazdasági helyzet alakulása miatt az esélyegyenlőség további kiemelt szerepet kaphat a nehéz anyagi helyzetbe kerülők és lévők strukturált támogatásának kidolgozásával, támogatásával (beiratkozás, szolgáltatások díja, stb.)

Technológiai tényezők:

- a magasabb technológiai színvonal terjedése hosszú távon ható tényező;
- a digitális technika előre láthatóan lehetővé fogja tenni az emberiség egyetemes tudásának, kulturális ismereteinek és értékeinek nagy mennyiségben és minőségben való feltárását, elosztását;
- folyamatosan fejlődik, és ez által átalakul a kulturális alkotások létrehozása, átvitele, rögzítése, szolgáltatása;
- a technológiai változások szakmai felkészültséget és innovációra való hajlamot igényelnek. Azoknak az intézményeknek, amelyek valamilyen formában „tagjai” a „kulturális üzleti életnek”, életben maradásuk és fenntarthatóságuk (egyben gazdasági stabilitásuk) érdekében alkalmazniuk kell az új technológiákat.
- a digitalizálás fontosságának növekedése, a digitalizált anyagok elérése, együttműködés

Jogi tényezők:

- a könyvtárak működését a jelenleg hatályos törvények, rendeletek, jogszabályok szabályozzák;
- az államháztartási reform hatása, és az államháztartási törvény változása;
- a költségvetési szervek jogállásának és gazdálkodásának változása;
- az államreform keretében a nemzeti intézmények, közintézmény, közintézet, közfeladat újrafogalmazása;
- erősödő érdekvédelmi szervezetek;
- a közkönyvtári kölcsönzési jogdíj, a szerzői jogdíjak változása, szerzői jogokra vonatkozó törvények
- a foglalkoztatási és képzésre vonatkozó szabályok változása.

V. A mikrokörnyezet bemutatása

A) Helyzetkép és a 2006-2008 közötti Stratégiai Terv értékelése

Az első Stratégiai Terv elkészítése új szemléletet hozott az intézmény munkájában. A **tudatos tervezés szemléletét**, amely minden tekintetben hasznos jelent. Nemcsak az előre tervezhető célok, hanem a szükséges források tervezése terén is. A Terv elkészítése és folyamatos részvételünk a „Könyvtári minőségfejlesztés 21” programban az intézmény megítélését pozitívan befolyásolta. Az OIK munkatársai jelen vannak a hazai könyvtári köztudatban és közéletben.

1.1. A **szabályozottság területén jelentős előrelépés** történt az elmúlt három évben. 2008-tól **Új Alapító Okirata és új Szervezeti és Működési Szabályzata** van az OIK-nak. Önálló egység lett a Zeneműtár, a közönségszolgálati részlegek új struktúrában – Olvasószolgálati és állománygondozó Osztály, Tájékoztató osztály - működnek. 2007 augusztusától új **Könyvtárhasználati Szabályzat** lépett életbe, melyben a díjtételeket differenciáltuk, a beiratkozást lehetővé tettük külön a nyomtatott dokumentumok és külön a zenei dokumentumok tekintetében is, ill. lehetővé vált ún. kombinált olvasójegy váltása is. A jogszabályoknak megfelelően **elkészült a Közalkalmazotti Szabályzat és a Gyakornoki Szabályzat, folyamatosan aktualizálásra kerültek a gazdasági szabályzatok**. Nem készült el az intézmény Informatikai Szabályzata, a Kollektív Szerződés megkötése még idén várható. A szakmai szabályzatok közül elkészült a **bibliográfiai leírások Huntékás szabályzata**, a **Gyűjteményfejlesztési Szabályzat** teljes, a saját építésű adatbázisok **Adatbeviteli Szabályzata** részben átdolgozásra került.

1.2 A **beszámoló, statisztikák és teljesítménymutatók** tekintetében több változás is történt. 2007 végétől az osztályvezetők számára előírásra került a **statisztikai adatokkal ellátott negyedévenkénti beszámoló elkészítése, egységes szerkezetben, a munkaterv és az osztály teljesítményének értékelésével**. Az intézmény költséghatékony működésére számos területen (beiratkozási díjak, késedelmi díjak beszedése, használt vagyontárgyak értékesítése, termék bérbe adása) vezettünk be újításokat. A minőségfejlesztési program III. ütemében, 2007-ben **9 teljesítménymutató került kidolgozásra**. (Ezekről részletesen ld.8.1 Minőségbiztosítás)

2. Az **adatbázisok építése, a hiányos rekordok kiegészítése folyamatosan zajlik**. Az **OPAC-ban kb. 10 ezer rekord javítására került sor** az elmúlt években. Az újdonságok azonnali feldolgozása mind a nyomtatott, mind a zenei dokumentumok területén elvárás, mely legtöbbször teljesül is.

A **kották teljes körű leltározása befejeződött**, a hiányok törlése, selejtezések megtörténtek. Ugyanakkor megkezdődött a kották visszamenőleges feldolgozása, viszont a bakelit lemezek feldolgozásában nem történt előre lépés.

A **Nemzetiségi és Műfordítás adatbázis hiányosságainak csökkentése**, a szemlézési lemaradások folyamatos apasztása – a menet közben adódó egyéb feladatok és személyi feltételek miatt – **lassan, de biztosan halad**. Az adatbázisok névtörzseinek egységesítése megtörtént, a rekordok szabványosak, megjelenítésük elfogadható. A később elkezdett szemlézések pótlása 1998-ig visszamenőleg megtörtént.

3. A **szolgáltatások bővítése és fejlesztése** terén a statisztikai adatok összegyűjtése, azok rendszerezése és folyamatos összehasonlítása megtörtént.

Szolgáltatásbővítést olyan központi és helyi informatikai fejlesztések hoztak, melyek terveinkben nem szerepeltek. 2006-tól intézményünk NAVA pont lett, az év során fontos e-könyvekkel bővült a GALE – adatbázisok köre. Ugyanebben az évben indult az új OPAC használata, melyen keresztül beiratkozott **olvasóink megnézhetik kölcsönzéseiket, on-line hosszabbíthatnak vagy előjegyezhetnek** dokumentumokat. Sikerült üzembiztos, szolgáltatási szintre hozni a **WI-FI) szolgáltatást.** A nyelvtúdióban folyó munka kibővült: megnövelt polcfolyóméteren itt kapott helyet az összes nyelvtanulással kapcsolatos kölcsönözhető dokumentum

Az idős vagy mozgásukban gátolt használóink rendelkezésére áll. a Magyar Tolókocsi Alapítványtól nyert tolokocsit, a kerékpárral érkezőknek pedig kerékpártároló.

2007-től – a könyvtárak között szinte elsőként, **megtörtént a korszerű, könyvtár 2.0 alapú információs csatornák beindítása** (OIK blog (Kávészünet), OIK Iránytű – saját irányított keresés, OIK az iwiwen, OIK könyvjelző, közösségi kedvencek , stb.)

A szabadpolcos térben a pontos, szakszerű és egységes feliratozás naprakész gondozása megtörténik. A használók részére két új multifunkciós fénymásoló berendezés került beszerzésre. Az általános és középiskolás csoportok látogatása folyamatos.

Ebben az évben került bevezetésre a HunTéka nemzetiségi könyvellátó modulja (NELLA), melyen keresztül az ellátásban részt vevő 20 partnerkönyvtár on-line rendelhet

Könyvtárunk 2007-től részt vesz az OSZK által szervezett **HUMANUS** (Humántudományi Tanulmányok és Cikkek Adatbázisa) együttműködésben.

2008 júniusától **két új on-line,** a könyvtárhasználattal kapcsolatos tájékoztató jellegű **szolgáltatást vezettünk** be az e-mail címmel rendelkező olvasók számára, **angol és magyar nyelven.** A „Füles” névre keresztelt szolgáltatással olvasóink figyelmét szeretnénk felhívni a kint lévő dokumentumok **kölcsönzési határidejének közeli lejáratára.** A másik on-line szolgáltatással („**Olvasójegy érvényessége**”) beiratkozott olvasóink figyelmét arra szeretnénk felhívni, hogy olvasójegyük érvényessége **hamarosan lejár.** 2008. szeptemberéről **új, bankkártya formájú, esztétikus olvasójegy** kerül bevezetésére, melynek elkészítését a Magyarországi Volksbank támogatta.

Januárban **elindítottuk az OIK Hírlevelét** (<http://www.oik.hu/hirlevel/hirlev.htm>), melyben havonta összefoglaljuk a könyvtárral kapcsolatos híreket, információkat, újdonságokat.

2008-ban a **használók elégedettségét kérdőíves felméréssel** ismertük meg, melynek feldolgozása folyamatban van

4. Infrastruktúra fejlesztés

4.1 Informatika

A szerverek cseréje terén két kisebb előrelépést tudunk megtenni:

a HunTéka rendszert bővítettük egy plusz géppel, és a beléptető rendszer felújításával cseréltük annak szerverét is.

Hálózati tároló üzembe helyezése megvalósult, a mentésekhez így megfelelő hely áll rendelkezésre, egy-két évig

PC állomány cseréje terén is a lehetőségeink szerint léptünk

2006: 3 db PC

2007: 18 db PC, + 6 db monitor,

2006-tól 2 db multifunkciós (másoló-nyomtató) gép áll a használók rendelkezésére.

Szintén ettől az évtől új, komplex beléptető rendszer működik, valamint elindult az új OPAC, olvasói bejelentkezéssel.

Nem történt meg a telefonközpont modernizálása és a rendezvények infrastrukturális támogatásának fejlesztése.

Új irodabútorokat nem vásároltunk, viszont befejeződött a Zeneműtár berendezése, korszerű és esztétikus tárolókba kerültek a CD-k, DVD-k, videók, kóruskották és a kurrens zenei folyóiratok.

Az esélyteremtéssel összefüggő terveinkből az induktív hurok beszerelése a kiállító terembe, valamint az on-line tranzakciók (hosszabbítás, előjegyzés) megtörtént. A fizikai akadálymentesítés tevei, valamint a vizuális jelzőrendszer kialakítása, akárcsak a „vakbarát” honlap kialakítása elmaradt. 2008-ban a intézmény infrastrukturális fejlesztése terén a meglévő rendszereink „finomhangolásával” javítottuk a szolgáltatásokat. Bevezettük az integrált rendszerünk (HunTéka) új, 1.6-os, verzióját. Az olvasói internetes gépek használatát segítő szoftvert (Netcafé) valamint hírlevél küldő programot vásároltunk.

4.2 Irodabútor

A költségvetés dologi kiadásának radikális csökkenése miatt nem valósultak meg terveink. Befejeződött viszont a Zeneműtár teljes – egyedileg tervezett és kivitelezett – berendezése.

4.3 Esélyegyenlőség

A tevezettek közül megvalósult az induktív hurok beszerelése a Kiállító teremben valamint az on-line tranzakciók bevezetésre kerültek. A többi fejlesztés – forrás és pályázat hiányában – elmaradt.

5. Külső és belső kommunikáció, marketing

A könyvtár szolgáltatásainak kommunikálása terén nagyot fejlődtünk, de még van mit tenni a szolgáltatások és rendezvények népszerűsítésében

OIK imázsának kialakítása, a profi arculatterv csak részben valósult meg.

Az arculat meglévő elemei:

- Logo
- Könyvtárismertető magyar, angol és német nyelven.
- 6 féle (köztük akadálymentes) tematikus szolgáltatásismertető magyar nyelven.
- Meghívó
- Levélpapír
- Boríték
- Névjegy
- Meghívó, plakát, szórólap szeptember 26.-ra
- Egységes kiírások az olvasói terekben

Ami hiányzik:

- Könyvtárismertető egyéb idegen nyelveken
- Szolgáltatásismertető angol nyelven
- A zárva-, nyitva tartási kiírások egységesítése
- A honlap arculatának megújítása
- Angol honlap
- Akadálymentes honlap

A könyvtár marketing tervének kidolgozása nem valósult meg. A marketing terv részét alkotó felmérések a közelmúltban fejeződtek be, vagy folyamatban vannak (olvasói elégedettség, dolgozói elégedettség felmérése, állományelemzés, a meglévő szolgáltatások mennyiségi és minőségi vizsgálata).

Belső PR területen a célkitűzések nagy része megvalósult. Az emlékeztetők elérhetőek a belső honlapon, a statisztikák hozzáférhetőek a nyilvános mappákban, az új munkatársak megismertetése a könyvtár szervezeti felépítésével és kultúrájával, a helyi sajátosságokkal, hagyományokkal, szervezeten nem valósult meg, esetleges. A belső honlap aktualizálása, karbantartása folyamatos. 2008 végén dolgozói elégedettség vizsgálatot (kérdőíves felmérés) végeztünk.

Külső PR területen a célkitűzések részben valósultak meg, viszont több olyan kezdeményezés is volt, amely a tervekben nem szerepelt. Hírlevél blog, iwiw, stb. A többszornás kommunikáció tehát megvalósult. A fenntartóval és a partnerintézményekkel kapcsolatunk megerősödött, az OIK a könyvtári szakma ismert (reméljük, elismert) intézménye lett. (Leonard Orban látogatása, nagykövetek, kulturális intézetek igazgatói, Hiller István sajtótájékoztatója, MKE Társadalomtudományi Szekció látogatása, VGBIL munkatársainak látogatása stb.)

Az intézmény kapcsolati térképének létrehozása személyi okok miatt elmaradt, viszont a partnerkapcsolatok dokumentálása, a könyvtárszakmai és média kapcsolatokat karbantartása, koordinálása megvalósult.

2008-ban használói elégedettségi vizsgálatot végeztünk (elemzés és értékelés 2009-ben) valamint kérdőíves felméréssel kértük partnereink véleményét a nemzetiségi dokumentum-ellátás munkafolyamáról.

6. Humán erőforrás menedzsment

A létszám 80 főről 70-re csökkent. A munkatársak kor, végzettség és nyelvtudás szerinti változásait a helyzetkép statisztika tartalmazza.

Elkészült a teljes körű személyzeti kataszter.

A munkatársak elismerését anyagi nehézségek hátráltatták, bár minden évben a kiemelkedően dolgozók kollégák külön juttatásban részesültek. Az erkölcsi és (egyben anyagi) megbecsülést a 2005-ben megalapított, a munkatársak szavazatai alapján kiosztott, „Az év dolgozója” díjjal is kifejeztük.

A 62. életévüket betöltött munkatársak következetes és humánus nyugdíjazása folyamatos.

Még mindig kevés a középfokú végzettségű könyvtáros.

A képzéseken való részvételt kiemelten kezeltük, az első 7 éves továbbképzési ciklus tervszerű megvalósítása megtörtént.

Karrierlehetőséget biztosítottunk fiatal munkatársaink számára (ld. főigazgató-helyettes, gazdasági igazgató, 3 új, fiatal osztályvezető).

A dolgozói elégedettség mérése a 2008. év végén megtörténik.

7. Beruházások, felújítások

3 év alatt megtörtént az épületben, magántulajdonban lévő III. emeleti lakások megvásárlása

A lakások birtokbavétele és átalakítása könyvtári (irodai) célokra valamint a homlokzat műemléki helyreállítása a jövő feladata. Az épület statikai megerősítése (pinceszint) és ezzel párhuzamosan új raktári terek kialakítása a tervezés fázisában van.

Az előző stratégiai terv helyzetkép-statisztikái (2005. évi adatok) összehasonlításul, kiegészítve a 2008. évi adatokkal a 2. számú függelékben található.

8. A Stratégiai terven felül elvégzett jelentősebb feladatok

8.1 Minőségbiztosítás

A ciklus teljes időszakában részt vettünk a Könyvtári minőségfejlesztés 21. programban, melynek keretében, 2006-ban feltérképeztük jelenlegi olvasóinkat, potenciális olvasóinkat, elkészültek a szolgáltatások és munkafeladatok folyamatábrái és azok szöveges leírásai (összesen 40 folyamatábra).

Elvégeztük a partnerazonosítás munkálatait (on-line adatlapokon összeállítottuk partnerlistánkat – összesen 763 partner adatai kerültek felvételre), elkészítettük a más intézmények számára is hasznos, igen összetett munkafolyamat, a rendezvényszervezés folyamatábráit.

2007-ben a minőségfejlesztési program harmadik szakaszában megkezdjük a teljesítménymutatók kidolgozását, a szolgáltatások mérését.

A kiválasztás után az alábbi területeken került sor teljesítménymutatók alkalmazására:

A személyes használat költsége.

Dokumentumszolgáltatás átlag ideje zárt raktárból.

A kölcsönzési állományforgási sebessége.

A kölcsönzések költségessége.

A könyvtárközi kölcsönzések hatékonysága.

A tárgyi eszközök kihasználtsága.

Az üléshelyek kihasználtság.

A dokumentum beszerzések gyorsasága.

Dokumentumok feldolgozásának gyorsasága.

2008-ban használói és dolgozói elégedettség mérést végeztünk és megkezdjük az OIK 2009-2013 közötti időszakra szóló Stratégiai tervének és marketing stratégiájának kidolgozását, valamint a Minőségi Kézikönyv összeállítását.

8.2 Rendezvények

A három éves időszakban csaknem 200 rendezvényt szerveztünk, melyek között kiállítás, koncert, irodalmi est, könyvbemutató, konferencia, belső képzés, szakmai beszámoló, Internet kultúrát népszerűsítő program, filmvetítés szerepelt.

Minden évben – egyre nagyobb érdeklődés mellett – megrendezésre került a Nyelvek Európai Napja alkalmából egész napos rendezvényünk, az OIK Nyílt napja.

2006-ban a Magyar Könyvtárosok Egyesületével közösen újtára indítottunk egy új programsorozatot Alkotó könyvtáros címen.

Csatlakoztunk az országos könyvtári kampányokhoz, az Internet Fiesta programjaihoz és az Összefogás rendezvényekhez.

8.3 Kiadványok

2006-ban megjelent az OIK megalapításának 50. évfordulójára összeállított Jubileumi évkönyv, majd 2008-ban újabb – a munkatársak publikációit tartalmazó – Évkönyvünk.

2006-ban kiadtuk saját építésű adatbázisaink, a Nemzetiség Adatbázis (1992-2004) és a Műfordítási Adatbázis (1987-2004) anyagát CD-ROM-on.

2008-ban megjelent a Katalógus Fajsi Károly eszperantó gyűjteményéről című kiadvány II. Könyvek kötete

8.4. Állományelemzés

2007-2008-ban 7 nyelvterületen (francia, német, spanyol, cseh, lengyel, angol, magyar) a gyűjtemény alapos, mélyreható, a gyűjteményszervezést segítő állományelemzését végeztük el.

8.5 Civil szervezetek

2007-ben két civil szervezet jött létre könyvtárunk támogatására.

A „Hogy az idegen nyelv ne legyen idegen” Alapítvány célja az Országos Idegennyelvű Könyvtár tevékenységének fejlesztése, annak segítése, hogy feladatainak minél magasabb színvonalon eleget tudjon tenni.

Megalakult a „KÖNYV(tár)TÁMASZ Egyesület az Országos Idegennyelvű Könyvtár Baráti Köre”

B.) A Könyvtár SWOT analízise

Erősségek

1. Felhasználó központú szemlélet a szolgáltatások kialakításánál
2. Különböző dokumentumtípusokat magába foglaló, gazdag gyűjtemény
3. A könyvek, folyóiratok, zenei dokumentumok feltárási ideje optimálisnak mondható
4. A nemzeti kisebbségek anyanyelvi kultúrájának támogatása
5. A magyarországi nemzetiségi könyvtárak koordinációs központja; országos feladatkörként részt vesz a dokumentum ellátásban
6. A munkatársak magas szakképzettsége, naprakészsége
7. Partneri kapcsolat az olvasókkal, jó, egyre bővülő kapcsolatrendszer társkönyvtárakkal, és különböző intézményekkel
8. Erőteljes marketing tevékenység, számos rendezvény szervezése
9. Azonnali dokumentumszolgáltatás minden raktárból
10. A könyvtár szabályzatainak aktualizálása, kiegészítése
11. Több csatornás kommunikációs rendszer (hírlevél, blog)
12. Informatikai fejlesztések költséghatékony végrehajtása

Gyengességek

1. Az egyre szűkülő beszerezési keret nem teszi lehetővé a tervszerű állományépítést
2. Hiányoznak, illetve esetlegesen a szolgáltatások elemzéseihez szükséges statisztikák, és a felhasználóval kapcsolatos mutatók
3. A katalógusok és az adatbázisok hiányosak
4. A marketing tevékenység nem minden esetben tartja szem előtt a gyűjteményt, hiányoznak a rendezvények hatásvizsgálatai
5. Az együttműködés területén egyes osztályok között hiányosságok mutatkoznak
6. A könyvtár terei zsúfoltak, a természetes fény és a levegő hiányzik
7. Honlapunknak nincs többnyelvű változata

Lehetőségek

1. Újabb pályázati lehetősége bevonása, EU-s pályázatok adta lehetőségek
2. A partnerkapcsolatok bővítése a felhasználók célzott csoportjait illetően, valamint könyvtár-szakmai, kulturális, oktatási és nemzetközi téren
3. Szponzorok megnyerése

4. Változások, új igények követése
5. Versenyhelyzet kiaknázása
6. A gazdasági világválság következtében nőhet a könyvtárlátogatók száma
7. Értékesebbé válik a kreatív munkaerő

Veszélyek

1. Versenyhelyzet, társkönyvtárak konkurenciája
2. Általános szemléletváltás hiánya a könyvtárügyben
3. A felhasználói igények erőteljes változása, mint világtendencia
4. A műveltség, a kultúra devalválódása a fogyasztói társadalomban
5. Pályázati lehetőségek változása, szakkönyvtárak részére nem írnak ki pályázatokat
6. A könyvtár és a könyvtáros társadalmi megítélése, anyagi megbecsülése nem javul
7. A finanszírozás csökkenése
8. Kiszámíthatatlan gazdasági-társadalmi környezet
9. A megszorítások miatt a fiatalabb, innovatívabb könyvtárosok pályaelhagyása

VI. Alapvető célok

1. Minőségi szolgáltatások kialakítása, ezek folyamatos mérése, értékelése
2. A katalógus és az adatbázisok kiegészítése
3. Az informatikai infrastruktúra fejlesztése
4. Komfortos használói és dolgozói terek kialakítása
5. Külső és belső kommunikáció fejlesztése

VII. Kulcsfontosságú területek

1. Szolgáltatásfejlesztés
2. Adatbázisépítés
3. PR. marketing
4. Beruházások

VIII. Cselekvési stratégiák

1. Szolgáltatásfejlesztés

Szolgáltatások a könyvtár funkcionális terei szerint

WI-FI lefedettség az intézmény egész területén

Határidő: 2009. 2. félév

Felelős: Informatika

PORTA

- Pelenkázó
Határidő: 2009. december
Felelős: Gondnokság
- Babakocsi tároló
Határidő: lehetőség szerint
Felelős: Gondnokság

BEIRATKOZÁS

- „Könyvtárat ünnepi alkalomra”
Határidő: 2009. szeptember,
Felelős: Olvasószolgálati és állománygondozó osztály
- Hordozható induktív hurok
Határidő: lehetőség szerint
Felelős: Osztrozics Katalin

RAKTÁR

- könyvkötészet – gerincragasztás
Határidő: 2009. II. félév
Felelős: Olvasószolgálati és állománygondozó osztály

KÖLCSÖNZŐ

- on-line raktári kérés, előjegyzés
Határidő: 2009. 2. félév,
Felelős: Olvasószolgálati és állománygondozó osztály
- OIK START
Határidő: 2009. 2. félév,
Felelős: Olvasószolgálati és állománygondozó osztály
- Skype-os elérés
Határidő: 2009. második félév
Felelős: Olvasószolgálati és állománygondozó osztály
- Jelnyelvi tájékoztatás
Határidő. : 2009. 2. negyedév
Felelős: Olvasószolgálati és állománygondozó osztály

Számítógépes övezet

- közvetlen adatmentés adathordozóra, CD írás
Határidő: 2009. vége,
Felelős: Informatika
- Reprográfiai szolgáltatás
Színes nyomtatás, másolás
Határidő: 2009. 1. negyedév
Felelős: Informatika

TÁJÉKOZTATÓ

- Témafigyelés
Határidő. : 2009. 2. félév
Felelős: Tájékoztató
- Alkalmi összeállítások készítése,(pl. születésnap, karácsony)
Határidő: 2009. 2. félév,
Felelős: Tájékoztató
- Könyves játékok
Határidő: 2009. 1. félév
Felelős: Tájékoztató
- Könyvtárszakos hallgatók gyakorlatának szervezése, gyakorló hely
Határidő. 2009. 2. negyedév
Felelős: Nagy Erzsébet

- Digitális fényképező
Határidő: 2009. 1. negyedév,
Felelős: Informatika
- Laptop kölcsönzés helyben használatra
Határidő: 2010. 1. negyedév
Felelős: Tájékoztató
- WI-FI-n is elérhetők az előfizetett adatbázisok
Határidő: 2009. 1. negyedév
- Adatbázisok távoli elérése,
TÁMOP pályázat,
Határidő: 2010. december
- Új adatbázisok
Grove Art On-line 2009. jan. 1-től
EISZ
JStore
- Digitális képkönyvtár pontok
Határidő: 2009. 2. negyedév
Felelős: Informatika, Tájékoztató
- Ariel dokumentumok olvasási pontja
Határidő: 2009. 1. félév
Felelős: Informatika, Tájékoztató
- Tájékoztató cseten
TÁMOP pályázat,
Határidő: 2010. december

INFORMATIKA

- Portál programhoz kapcsolódó fejlesztések
TÁMOP pályázat
- Határidő: 2010. december

Adatbázis építés

A természetes nyelven alapuló tartalmi feltárás felülvizsgálata, fejlesztési javaslatok kidolgozása (minden adatbázisra vonatkozóan)

Határidő: 2009 - 2010

Felelős: Katalógus Bizottság

Könyv-, periodika és média-adatbázis

- A katalógus javítása
Határidő: folyamatos
Felelős: feldolgozó munkatársak
- Hiányos bibliográfiai rekordok kiegészítése
Határidő: 2013. december 31.
Felelős: A Gyűjteményfejlesztő és feldolgozó osztály munkatársai
- Fajsi Gyűjtemény feldolgozása
Határidő: 2013
Felelős: feldolgozó munkatársak
- Kották feldolgozásának befejezése (PRIORITÁS)
Határidő: Folyamatos
Felelős: Zeneműtári munkatársak
- Hiányos bibliográfiai rekordok (kották) kiegészítése
Határidő: Folyamatos
Felelős: Zeneműtári munkatársak
- Hanglemezek feldolgozása
Határidő: A kották és a hanglemezek feldolgozásának határideje az állomány N feldolgozásának nehézségétől (analitikus feltárás) és személyi erőforrástól függ.
Felelős: Zeneműtári munkatársak

Nemzetiségi és Műfordítás-adatbázis

1. Felhasználó-központú tárgyszó rendszer kialakítása – mindkét adatbázis
Határidő: 2013. december 31.
Felelős: Nemzetiségi és dokumentációs osztály
2. Az ismertett művek kérdésének szakszerű megoldása (duplázódások megszüntetése, szabványos megjelenítés, rekordokká konvertálás, kapcsolat létrehozása az alaprekord és ismertett mű között) – Nemzetiségi adatbázis
Határidő: 2010. december 31.
Felelős: Nemzetiségi és dokumentációs osztály
3. Elmaradások pótlása (2005-2008)
Határidő: 2009. december 31.
Felelős: Nemzetiségi és dokumentációs osztály

4. Hiányok pótlása, visszamenőleges szemlézés – 1987-től (Műfordítás adatbázis) és 1992-től (Nemzetiségi adatbázis) 1998-ig.
Határidő: 2013. december 31.
Felelős: Nemzetiségi és dokumentációs osztály
5. Szerzőségi közlés szabványos megjelenítése – Műfordítás adatbázis
Határidő: 2010. december 31.
Felelős: Nemzetiségi és dokumentációs osztály
6. Hiányos rekordok kiegészítése (1999-ig csak alapadatokat rögzítettek) – Nemzetiségi adatbázis
7. Eredeti cím, eredeti kiadás – adatok pótlása – Műfordítás adatbázis
8. Retrokonverzió: Az 1987 előtti (1970–1986) katalóguscédulák bevitele a Műfordítás-adatbázisba. A feladat szakmailag indokolt, de elvégzéséhez kiegészítő munkaerő szükséges. (Pályázati forrásból megoldható lenne)

3. PR, marketing

Belső PR

1. A belső kommunikáció szabályrendszerének kialakítása, jogosultságok, hatókörök, tájékoztatási csatornák meghatározása.
Határidő: 2009. vége
Felelős: intézményi menedzser,
2. Dolgozói elégedettség felmérése, értékelése. Következtetések levonása, javaslatétel.
Határidő: 2009. május
Felelős: MIT Dolgozói elégedettség munkacsoport.
3. A kommunikációs felmérés megismétlése (változott a szervezeti struktúra, változik az SZMSZ).
Határidő: 2010 első félév
Felelős: intézményi menedzser
4. A belső kommunikációs eszköztárak folyamatos karbantartása, újak beiktatása (emlékeztetők, weblap, belső honlap, belső tájékoztatás e-mailben, faliújság, hirdetőtábla).
Határidő: folyamatos
Felelős: intézményi menedzser, Informatikai osztály
5. A személyes kommunikációs lehetőségek bővítése (Izd. a kommunikációs vizsgálat értékelését): belső rendezvények szervezése, kirándulások, tapasztalatcserek.
Határidő: folyamatos
Felelős: intézményi menedzser, Igazgatóság
6. Az új munkatársak megismertetése a könyvtár szervezeti felépítésével és kultúrájával, helyi sajátosságokkal, hagyományokkal.
Hi: 2009-től folyamatos
Felelős: Igazgatóság, osztályvezetők
7. Az információhoz való hozzáférés biztosítása minden dolgozó számára (belső e-mail cím, Internet hozzáférés, belső honlaphoz való hozzáférés)
Határidő: folyamatos
Felelős: Informatikai osztály, intézményi menedzser

8. A technikai eszközök, lehetőségek megismertetésében, használatában segítségnyújtás, szemléletváltás elősegítése (belső képzés).

Határidő: folyamatos

Felelős: Informatikai osztály

Külső PR

Fenntartói kapcsolatok ápolása, lobbizás, támogatók megnyerése.

Hi: folyamatos

Felelős: Igazgatóság

Partner- és média kapcsolatok dokumentálása, az adatok folyamatos karbantartása.

Határidő: folyamatos

Felelős: intézményi menedzser, osztályok munkatársai

A könyvtár imázsának fenntartása, gondozása folyamatos alakítása.

Határidő: folyamatos

Felelős: intézményi menedzser

Rendezvények szervezése, rendezvénynaptár karbantartása

Csatlakozás az országos könyvtárszakmai programokhoz

Internet Fiesta

Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál

Könyvtárak összefogása a társadalomért

A Magyar Tudomány Ünnepe

A Nyelvek Európai Napján, szeptember 26-án a könyvtár Nyílt napjának megrendezése

Részvétel a Chopin 2009-2010 nemzetközi programsorozatban

2011-ben Magyarország az EU soros elnöke. Kapcsolódás az ebből az alkalomból szervezett kulturális rendezvényekhez (beadott terveink alapján).

Évfordulók, aktuális események megünneplése

Határidő: folyamatos

Felelős: intézményi menedzser

A könyvtár állományának, szolgáltatásainak és programjainak reklámozása

Könyvtárismertető, meghívók, szórólapok, plakátok

Ajánlólisták

Tárlók berendezése aktuális alkalmakra, eseményekre

Honlap, blog, hírlevél, belső honlap

Szakmai fórumok, levelezőlisták

Sajtó, média

Határidő: folyamatos

Felelős: intézményi menedzser, Informatikai osztály, Tájékoztatási osztály

Marketing tevékenység

A könyvtár marketing tervének kidolgozása

Helyzetfelmérés (a Stratégia terv más fejezetei alapján: PGTT, helyzetkép, intézményi SWOT elemzés, statisztikai adatok, személyi kataszter, szolgáltatások elemzése)

Piacelemzés (felhasználható: potenciális olvasók azonosítása, olvasói igény és elégedettség vizsgálat, szolgáltatásfejlesztés)

Az OIK elhelyezkedése az információs piacon
Használói szokások és igények felmérése
Piacszegmentálás
Célcsoportok megnevezése

Marketing eszköztár kidolgozása

Termék
Ár
Hely
Reklám

Részletes marketing terv kidolgozása, prezentálása

A marketing stratégiai terv elkészítésének határideje 2010. első félév
Felelős: MIT Marketing stratégia munkacsoport

4. Beruházások

Az épület alapjának megerősítése és ezzel összhangban korszerű pinceraktár kialakítása
A III. emeleten munkaszobák kialakítása
A felszíni raktári terek közönségforgalmi térré alakítása (büfé)
Az épület homlokzatának rekonstrukciója
Határidő: központi beruházási keretek és pályázatok függvényében
Felelős: műszaki tanácsadó, gondnok

PGTTJ analízis
az Országos Idegennyelvű Könyvtár
Stratégiai Tervéhez

Készítette:

Sárközi Andrea Bernadett

Budapest, 2009. március hó

Tartalom:

Bevezetés	22
Politika, gazdaság, jog	24
Társadalom: demográfiai változások	29
Társadalom: kultúra, nyelv, művészet	31
Könyvtáros, könyvtár, közösségi tér	37
Technológia - Könyvtár X.0: a jövő könyvtára az alkalmazkodó könyvtár	40
Befejezés	47
Irodalomjegyzék	48

*„Múlt, jelen és jövő soha ilyen élességgel nem találkozott, mondhatni, ütközött tudatunkban, életünkben.”
(Sonnevend Péter: A könyvtár új élete, In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 8. sz. p. 8.)*

„A digitális univerzum az embereket sem jobbá, sem boldogabbá nem teszi (veszélyei most kezdenek kiviláglani), nem is fogja tenni; léte és fejlődése egyszerűen tény, amivel nem lehet nem számolni.” (Sonnevend Péter: A könyvtár új élete, In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 8. sz. p. 7.)

Bevezetés

A szakkönyvtárak egy részét, köztük a legnagyobbakat, a nyilvános könyvtári ellátáshoz számítják: vannak nagy könyvtárak, amelyek egy-egy nagy tudományterületen a teljes hazai, a releváns külföldi könyv- és főleg folyóiratanyagot, újabban a számítógépes adatbázisokat gyűjtik, és ennek alapján szolgáltatnak saját fenntartójuk érdekkörén túl. Közéjük tartoznak olyan könyvtárak, mint az MTA Könyvtára, a BME OMIKK, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ, az Országgyűlési Könyvtár, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, az Országos Idegennyelű Könyvtár, a nagy egyetemi könyvtárak.¹

A kulcsszereplők folyamatos változása, a változó szerepek folyamatos önreflexiót igényelnek: a könyvtárak és a könyvtárosok ebben a folyamatban bizonyos fokig magukra vannak utalva. Ami az egyik könyvtárban sikeresen működik, nem biztos, hogy egy másikban is hasonló eredményeket fog elérni. A modern (Könyvtár 2.0) könyvtár sikere azon múlik, hogy a felhasználók körében milyen mértékben sikerül azokat elfogadtatni, népszerűsíteni.²

Lehetséges, hogy az információ- és tudás átadásának, szolgáltatásának folyamatában a könyvtár nem marad kitüntetett pont: sokszereplőssé válik a terep. A különböző területi ellátást folytató könyvtárak körében, közösségi pontként, fennmaradást segítő lehetőség virtuális közösségek kialakítása, létrehozása, működtetése.³

A könyvtárnak és a könyvtárosnak változnia kell: a könyvtár nemcsak az olvasás, hanem egyéb események (pl. előadások, találkozók) színtere lehet, akár a virtuális térben is. A könyvtáraknak ügyfélkapcsolati rendszert kell létrehoznia: az olvasó kommentáló partnerré válhat, de közösségi folyamat lehet az információfeldolgozásból is. Könyvtár és olvasója (felhasználója) között, mint egyenrangú feleknek, kétirányú kommunikációnak kell(ene) kialakulnia.⁴

---

¹ Rácz Ágnes: Gondolatok a nyilvános könyvtárak jegyzékének felállítására kapcsán [online] [idézve: 2008. november 15.] [Elérhető: <http://www.ki.oszk.hu/3k/valcikkek/valcikkek0004/racz.html>]

² Ládi László: Könyvtár 2.0 In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 2. sz. p. 24.

³ Ládi László uo. p. 25.

⁴ Ládi László uo. p. 26-28.

Politika, gazdaság, jog

A ma világában rendkívül nehéz 2-3 évnél távolabbi „jóslatokba” bocsátkozni: a gyorsan és mindig változó politikai helyzet, az instabil gazdaság, a társadalom alakulása, változása, az állandó technológiai újítások rendkívül megnehezítik a különböző intézményekre vonatkozó trendek, tendenciák előrejelzését.⁵ Jelenlegi helyzetünkben még a 2-3 év is hosszúnak tűnik: a világot, és egyben az országot érintő gazdasági válság hónapról-hónapra változtatja meg a politikai vezetés döntéseit a gazdaságot érintő kérdésekben.

A GKI Gazdaságkutató Zrt. előrejelzése szerint a világméretű recesszió mélysége és befejeződésének időpontja egyelőre teljesen bizonytalan.⁶

Az Európai Unió gazdasága, az Európai Bizottság gazdasági prognózisa szerint, 1,8 százalékkal csökken. Az adatok szerint emelkedik a munkanélküliség, a költségvetési hiány. 2009-ben a magyar gazdaság teljesítménye mintegy 2,5%-kal csökken, amely üzleti ágazatokban már 2008-ban elkezdődött visszaesések következménye. Az ipari termelés várhatóan 3%-kal visszaesik, a hitelforrások szűkössége az állami, üzleti és lakossági beruházásokat is visszafogja. A gazdaság nagy részére eddig is jellemző versenyt tovább élezi a szűkülő kereslet, és növekedni fog a körbetartozások mértéke, a cserearányok viszont 2009-ben mintegy 1%-kal javulnak. A versenyszektorban a bruttó bérek 4% körüli emelkedése, a költségvetésben 1%-os csökkenése várható. A nettó EU támogatások összege a 2008. évi 1,5 milliárd euróról 2009-re 2,5 milliárdra emelkedik.⁷

A világgazdasági kilátásokat jelentősen rontotta a most már minden fejlett gazdaságra kiterjedő gazdasági visszaesés. A megnövekedett pénzügyi feszültségek, a folyamatban levő lakáspiaci korrekció és az Egyesült Államokból más gazdaságokba begyűrűző hatások miatt jelentősen romlottak a globális növekedési kilátások. Az előrejelzések szerint a közeljövőben a gazdasági élet visszaesésével a feltörekvő piacok gazdasági növekedése is lassulni fog, mivel ezeknek a gazdaságoknak gyengébb külföldi kereslettel és a pénzügyi problémákkal kell szembenéznük.

A gazdasági növekedés előre látható gyengülését követően várhatóan a foglalkoztatás is csökken. A 2009-2010-es időszakban a munkaerő növekedési üteme jóval elmarad a 2002 óta megszokottól, aminek egyik oka a visszaesés miatti „elbátortalanított munkavállaló” effektus („discouraged-worker” effect)⁸, valamint a munkaképes korú lakosság számában prognosztizált csökkenés. Az előrejelzési időszakban a munkanélküliségi ráta jelentős

⁵ Kokas Károly: Könyvtárak az ezredforduló után. [online] [idézte 2005. szeptember 29.] [Elérhető: <http://www.iskolakultura.hu/documents/2000/4/tanulm.pdf>]

⁶ GKI Gazdaságkutató Zrt.: Bizonytalan a recesszió vége [online] [idézte: 2009. január 10.] [Elérhető: <http://www.gki.hu/hu/novelties/currentforecast/090112currentforecast.html>]

⁷ GKI Gazdaságkutató Zrt. uo.

növekedése várható, tükrözve a foglalkoztatással és a munkaerő alakulásával kapcsolatos várakozásokat.⁹

Az Országos Idegennyelvű Könyvtárra hatással vannak

- politikai szándékok, amelyek az információ és információszoigáztatás számára elsőbbséget kívánnak biztosítani;
- az ágazati jogszabályok, kormányzati programok;
- a várható megszorítások miatti gazdasági változások;
- gazdasági tényezők, amelyek hatással vannak az intézmény fenntartására;
- társadalmi tényezők;
- technológiai tényezők.

A könyvtárak működésének szabályozása az Európai Unióban nemzeti szinten történik, de a könyvtárak fejlesztési irányvonalaiban is érződik az uniós politika. Különös hangsúlyt fektetnek az európai információs társadalom felépítésére, illetve arra, hogy Európa 2010-re a világ legdinamikusabban fejlődő kutatási és fejlesztési térsége legyen.

Az Európai Unióhoz való csatlakozást követően Magyarországon alapvető kérdés, hogy hogyan és milyen módon változik meg a központi akarat érvényesítése. A döntési jogok bizonyos köre Brüsszelbe, régiók, és kistérségek hatókörébe került, ami hatással van, többek között a régiók, nemzetállamok kulturális politikájára és a hazai kulturális piac közvetlen lehetőségeire.

Más megvilágításba kerülnek Magyarország és szomszédai kapcsolatai: felmerülhetnek új gondok, problémák az együttélés terén, de esély lehet egy tágabb nemzeti kultúra kialakulására és fenntartására is.

Magyarországon a különböző fejlesztéspolitikák és koordinációpolitikák egyeztetése, az erre való céltudatosság továbbra is hiányzik: mind a kultúra, mind az intézményrendszerek kérdéskörébe tartozó problémák megoldása 'ad hoc' jellegű. Nincs, vagy kevésbé mutatkozik meg egy egységes, előremutató program terve. Az egyes politikai álláspontok gyakran különböző szakértői körök mögé bújva jelennek meg, és nincs egyetértés még az alapkérdésekben sem.

---

⁸ „Reményvesztett munkaválló effektusnak” is nevezik: a bérek csökkenése esetén a munkavállalók egy része elhagyja a munkaerőpiacot; az elhelyezkedés kilátástalan, az álláskereső beletörődik ebbe, vagyis aktív munkavállaló lehetne, de már nem is keres munkát.

⁹ Európai Központi Bank: Az eurorendszer szakértőinek makrogazdasági prognózisa az euroövezetről. [online] [idézve: 2009. január 12.] [Elérhető:<http://209.85.129.132/search?q=cache:WIS0kkdBFVQJ:www.ecb.int/pub/pdf/other/eurosystemstaffprojections200812hu.pdf+gazdas%C3%A1gi+progn%C3%B3zis+2009&hl=hu&ct=clnk&cd=20&gl=hu>]

A kormánynek a könyvtárak életére közvetlen befolyása van, főleg a fenntartás kérdésében. Már a könyvtári terület 2003-2007-es stratégiai céljában is kiemelték, hogy a stratégiai célok megvalósításához szoros tárcaközi együttműködésre kell számítani, mivel a megvalósítás más tárcákat is érint. Ilyen például az oktatási és az informatikai terület, melyekkel sok tekintetben (informatikai fejlesztés, tartalomszolgáltatás stb.) együttműködés szükséges a közös kormányzati cél megvalósítására. (Ezekben az esetekben kormányzati együttműködésre van szükség a közös stratégiai cél megvalósítása érdekében.)¹⁰

A 2007-2013-as digitalizálási stratégiában felhívják a figyelmet arra, hogy lényeges lenne a folyamatos állami finanszírozás biztosítása, mivel a kulturális örökség digitalizálásáért és megőrzéséért felelős intézmények részére megbízható, hosszú távú állami finanszírozást kell(ene) biztosítani a digitalizáláshoz szükséges erőforrások – személyi feltételek, hardver és szoftver eszközök, szerzői jogdíjak, kutatás-fejlesztés – megteremtéséhez és működtetéséhez. Hasonlóan kiemelt a privát szféra, mint alternatív forrás bevonása, áttekintve az eddigi kezdeményezéseket, a külföldi tapasztalatokat, és javaslatokat kell kidolgozni az állami és privát szféra együttműködésére.¹¹

Azok az intézmények (így az Országos Idegennyelvű Könyvtár is), amelyek egyedi, különleges gyűjteménnyel és feladatkörrel rendelkeznek, állandó önreflexióval kell, hogy éljenek, amely által nemcsak meghatározni, de bizonyítani is tudják fennmaradásuk és működésük érdekében „életképességüket”.

Magyarország Európai Uniói tagságával változások következtek be a jogi szabályozásban és törvénykezésben. Nagyobb hangsúlyt kapott — többek között —, az emberi jogok kérdésköre, a kisebbségi törvények, és a kultúrához való jog is. Magyarországon jelenleg a kisebbségi kérdésekben érdekelt intézmények, a kisebbségi politikában szerepet játszó rendszerekhez tartoznak a kisebbségi és nemzetiségi kérdéssel foglalkozó önkormányzatok és más civil szervezetek is. A hazai kisebbségek kultúrájának ápolásában az Országos Idegennyelvű Könyvtár domináns szerepet tölt(het) be.

A kisebbségi törvény alkalmazása a 4 évenkénti választások miatt, a kisebbségi önkormányzati választások, a kisebbségi önkormányzati rendszer nagy energiákat emészt fel: az Európai Unió a nemzeti kormányokra bízta a kisebbségi ügyek rendezését, és országos szintű intézményrendszer kiépítését helyezi előtérbe. A kisebbségek politikai/társadalmi

---

¹⁰ Skaliczki Judit: A könyvtári terület stratégiai céljai 2003-2007 között. [on-line] [idézte: 2005. október 1.] [Elérhető: <http://www.ki.oszk.hu/dok/strat.rtf>]

¹¹ Országos Könyvtári Digitalizálási Terv (2007-2013)[on-line] [idézte: 2005. október 1.] [Elérhető:http://www.ki.oszk.hu/107/e107_files/downloads/nokipluszvegleges.rtf]

megítélése mind jogi-törvénykezési szinten, mind kulturális támogatási szinten változásokra számíthat.¹²

Információs társadalom elképzelhetetlen nyelvi infrastruktúra és a kialakításához szükséges oktatás és kutatás nélkül: az idegen nyelvek oktatása és tanulása terén Magyarországon jelen van egy felkészült nyelvészekből, kutatókból, fejlesztőkből és oktatókból álló csapat, amelynek szellemi kapacitása nincs kihasználva.

A társadalomnak használható idegen nyelvtudással és megfelelő szakmai kompetenciákkal rendelkező tagokra van szüksége.¹³

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár kapcsolatai és gyűjteményének szerepe az alábbiak szerint változhat az elkövetkező időben:

- az újonnan életbe lépő jogszabályok miatt, a naprakészség érdekében erősíteni kell a kapcsolatot a kisebbségi kutatóintézetekkel, amelyek vélhetően szintén profilváltásra kényszerülnek, hiszen az EU-s emberi jogok szabályaihoz, követelményeihez kell, hogy igazítsák a kutatásaikat; a hazai kisebbségkutató intézetek, egyetemek, kutatóközpontok kiadványainak beszerzése nélkülözhetetlen;
- a szakirányú konferenciák, évkönyvek anyagának beépítése a gyűjteménybe felértékelheti a könyvtár szerepét a kutatók körében;
- törekedni kell a teljes körű magyarországi nemzetiségi irodalom és zene gyűjtésére, a róluk szóló irodalom minél szélesebb körű feltárására és szolgáltatására;
- a globalizáció hatása, hogy a tágabb „világra” is nyitni kell a gyűjtemény fejlesztése során;
- többirányú kapcsolatok, együttműködések kialakítása, szorgalmazása a középiskolák, főiskolák, egyetemek tanszékeivel, együttműködés szorgalmazása — pl. a gyűjtemények koordinációjában (vásárlás, szolgáltatás);
- a különböző kultúrák (szegmenseinek) megismerése fontossá válik, amiben a könyvtár állománya és az általa közvetített információnak segítenie kell a „határnélküliség” problémájának kezelésében, feldolgozásában, megértésében és megélésében, a kultúrák közötti párbeszéd erősítésében.

---

¹² A könyvtári terület stratégiai céljai rámutatnak arra az új kihívásra is, amely szerint az európai országok közötti kapcsolatok kiemelten fontos területét képezhetik a határon túli magyar települések könyvtáraival való kapcsolat rendezése. Egyrészt azért, mert hiányzik a nemzeti könyvtár könyvtárából a külföldön megjelenő hungarikák egy része, másrészt alapvető magyar nyelvű művek hiányoznak a határon túli magyar könyvtárakból. In: Skaliczki Judit i.m.

¹³ Klaudy Kinga-Fóris Ágota: A nyelvészet és a magyar felsőoktatás modernizációja. In: Magyar Tudomány, 2005. 4. sz. p. 449. Ld. még: [on-line] [idézte: 2005. szeptember 25.] [<http://www.matud.iif.hu/05apr/11.html>]

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár működését a jelenleg is hatályos jogszabályok határozzák meg.

Az 1997. évi CXL. törvény rendelkezett a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és közművelődésről, a követő jogszabályok pedig jogi háttérrel biztosítanak a könyvtári rendszer működéséhez. A törvény határozottan kijelöli a könyvtári rendszer szerepét az információs társadalomban: közvetítésével az információk szabadon, mindenki számára hozzáférhetővé válnak, fenntartása a társadalom szempontjából stratégiai jelentőségű.¹⁴

A jogi környezet változása, a tervezetek ismerete szintén folyamatos felkészültséget igényelnek a könyvtáraktól: a jogi szabályozás számos területen nem tudja követni az elektronikus dokumentumok széles körű elterjedése során felvetődött új kérdéseket. A joggyakorlatban lévő bizonytalanságok tisztázására folyamatos szakértői tevékenység szükséges. Kezdeményezni kell ezen törvények módosítását, javítását, létrehozását (pl. a közkönyvtári kölcsönzési jogdíj, a szerzői jogok változása európai és országos szinten; MISZJE, Magyar Irodalmi Szerzői Jogvédő és Jogkezelő Egyesület működése; Artisjus), hiszen az egyértelmű jogi környezet kialakítása alapvető feltétele a digitális objektumok összegyűjtésének, feldolgozásának, archiválásának és szolgáltatásának. A problémák feltérképezésére és egy átfogó tanulmány elkészítésére jogi szakértők felkérése szükséges.¹⁵

Az EU számára rendelkezésre álló erőforrások megosztottá válhatnak: egyrészt szimbiózis, együttélés alakulhat ki az unió és a hazai erőforrások egymásra hatása eredményeképp, másrészt bizonyos fokú élőködés is létrejöhet. A következő években ez a „kettősség” két módon nyilvánulhat meg: a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek vagy nőnek, nem segítve a kultúra támogatottságát, vagy az egyenlőtlenségek lassan feloldódnak, és az egyetemes humán műveltség felértékelődéséhez, használatához és alkalmazásához vezetnek. Jelentős hangsúlyt kell fektetni a posztindusztriális jellegre, ami a kulturális-kreatív ráfordítások és befektetések nagyobb lehetőségeit, kötelezettségeit teremti meg.

A pályázatokon (európai uniós, országos pályázatok) keresztül hozzáférhető anyagi források által az Országos Idegennyelvű Könyvtár rendezvényeket szervezhet, kiadványokat jelentethet meg és támogathat, kiegészítheti a dokumentumok beszerzésére rendelkezésre álló anyagi forrásokat, csatlakozhat a különböző adatbázis-fejlesztő munkákhoz, a digitalizálási folyamatokhoz, az informális és nem formális oktatáshoz, az élethosszig tartó tanulás támogatásához.

¹⁴ Dippold Péter: A könyvtárak változó szerepe az információs társadalomban. [on-line] [idézve 2005. szeptember 29.] [Elérhető: <http://www.ki.oszk.hu/3k/valcikkek/valcikkek0202/dippold.html>]

¹⁵ Országos Könyvtári Digitalizálási Terv (2007-2013) i.m.

Társadalom: demográfiai változások

Az, hogy a gazdasági változás(ok) milyen mértékben, és hogyan fognak hatni a társadalomra, a kultúrára, a kulturális szokásokra, nehéz megjósolni. Egyrészt várható az élettartam növekedése, a kultúra iránti igény növekedése, másrészt az élettartam növekedése és a csökkenő születések arányszámainak változása a társadalom elöregedéséhez vezethet, ami nem kis mértékben változtathatja meg a kulturális, illetve a kulturális intézmények különböző szolgáltatásai felé megnyilvánuló igényeket.

A demográfiai kihívás globálisan a túlnépesedés, a posztindusztriális társadalmakban, kiváltképpen Európában, a népesség öregeése.¹⁶

Európában a fiatal felnőttek (25-39 évesek) száma 2005-ben csökkenni kezd. Ez a folyamat 2010 után várhatóan felerősödik (-16% 2010 és 2030 között). A 40-54 évesek száma 2010-ben kezd csökkenni. Ezzel párhuzamosan az 55 éves és idősebb népesség 2005 és 2010 között 9,6%-kal nő, 2010 és 2030 között 15,5%-kal nő.

A vállalatoknak, különböző intézményeknek egyre nagyobb mértékben kell támaszkodniuk az idősebb munkavállalók képességeire és tapasztalataira, mialatt folyamatosan fel kell készíteniük a nyugdíjas kor előtt állókat a helyettesítésükre.¹⁷

Az új társadalmi és kulturális szokások a fiatal munkavállalók tekintetében másfajta munkaképességet jelenthetnek: lehetséges, hogy a fiatal munkavállalók szívesebben dolgoznának más időbeosztásban, vagyis a demográfiai változás a munkaidő új, rugalmasabb szervezéséhez vezethet, és a technológia fejlődése is hozzájárulhat a munka és a magánélet összeegyeztethetőségéhez.¹⁸

Egyes országokban az idősek egyre nagyobb arányban költöznek másik régióba vagy országba, vagyis a mobilitás már nem csak a fiatalok és munkavállalók kiváltsága. Az idősebb korosztály egyre több új terméket „fogyasztanak” és új szolgáltatást vesznek igénybe, szívesen vesznek részt aktívan a társadalmi életben, különösen, mint önkéntesek. Továbbra is szívesen vállalnának munkát, vagy az USA-ban tapasztalt trendhez hasonlóan, szívesen dolgoznának nyugdíj mellett részmunkaidőben. 2003-ban az EU-ban a 65-74 éves

---

¹⁶ Népesedési Információk (Nepinfo) — A 21. század első éveinek népesedési viszonyai Magyarországon. [on-line] [idézte: 2008. szeptember 22.] [Elérhető: <http://www.nepinfo.hu/doc.php?doc=MjcyMA%3D%3D&f=/21szadnepviz.doc>]

¹⁷ Európai Közösségek Bizottsága: Bizottsági Zöld Könyv — „Szembesülés a demográfiai változással: újfajta szolidaritás a generációk között” [on-line] [idézte: 2009. január 3.] [Elérhető: http://www.nepinfo.hu/doc.php?doc=MjcyOA%3D%3D&f=/Zöld%20könyv_demográfia_EU.doc]

¹⁸ Európai Közösségek Bizottsága: Bizottsági Zöld Könyv — „Szembesülés a demográfiai változással: újfajta szolidaritás a generációk között” uo.

munkavállalók aránya 5,6% volt, szemben az USA-ban tapasztalt 18,5%-kal.¹⁹ Az Európai Unióban egyre jelentősebb a nagyon idősök (80+) száma: 2005 és 2010 között 17,1%-kal, 2010 és 2030 között pedig 57,1%-kal növekszik számuk, ennek megfelelően néhány év elteltével a jelenlegi 18,8 millióval szemben közel 34,7 millióan lesznek. A 65-74 éves idősök számaránya 2010 után kb. 2030-ig jelentősen növekszik (+37,4%).

Magyarország lakossága 2001-2016 között, a hosszú távú előrejelzések tükrében, csökkenni fog. Csökken a gyermekek és a munkaképesek száma is a nyugdíjas és időskorúak számával szemben, amely az európai folyamathoz hasonlóan jelentős növekedési tendenciát mutat.²⁰

Régió:	Magyarország összesen			
Mutató	2001	2006	2011	2016
Népesség száma	10200298	10074634	9999852	9931296
férfiak	4851012	4783411	4753319	4732672
nők	5349286	5291223	5246533	5198624
0-19 évesek	2360389	2185978	2068997	1990438
20-64 évesek	6294929	6294077	6254246	6136818
65+ évesek	1544980	1594579	1676609	1804040

Hasonló tendenciákat láthatunk Pest-megyében, és Budapest tekintetében is.

Megye:	Pest			
Régió:	Közép-Magyarország			
Mutató	2001	2006	2011	2016
Népesség száma	1071898	1129776	1171358	1184934
férfiak	515452	542222	562917	570622
nők	556446	587554	608441	614312
0-19 évesek	258211	263926	266915	261403
20-64 évesek	672983	713015	732893	730288
65+ évesek	140704	152835	171550	193243

Megye:	Budapest			
Régió:	Közép-Magyarország			

¹⁹ Európai Közösségek Bizottsága: Bizottsági Zöld Könyv — „Szembesülés a demográfiai változással: újfajta szolidaritás a generációk között” i.m.

²⁰ Népesedési Információk (Nepinfo) — Hosszú távú előreszámítások [on-line] [idézte: 2009. január 5.] [Elérhető: <http://www.nepinfo.hu/index.php?m=52>]

Mutató	2001	2006	2011	2016
Népesség száma	1759209	1694979	1672871	1674967
férfiak	803889	773361	767219	774428
nők	955320	921618	905652	900539
0-19 évesek	326237	297438	292587	298641
20-64 évesek	1119757	1087744	1053756	1031138
65+ évesek	313215	309797	326528	345188

A demográfiai változás 2010-től várhatóan felerősödik. A korábbi időszakokhoz képest jóval kevesebb fiatal és a középkorú, sokkal több idős munkavállaló, nyugdíjas és idős ember lesz. Meg kell találni annak módját, hogyan hozhatók felszínre a fiatalok és idős emberek rejtett lehetőségei, amihez minden érintett hozzájárulására szükség lesz. Többek között kölcsönös segítségnyújtáson, a képességek és tapasztalatok kölcsönös átadásán alapuló, újfajta szolidaritást kell kialakítani a generációk között.²¹ Amennyiben „új társadalom” jön létre, úgy a könyvtárak életében is „új szolgáltatások”, „új szerepkörök” szülehetnek: fel kell mérni, és tudatosítani kell, hogy a különböző korosztályok számára melyek azok a szolgáltatások, amelyeknek igénybevétele nőhet, és intézményi szinten támogatható.

Társadalom: kultúra, nyelv, művészet

A kultúráról, mint árucikkről, eddig mint lehetőségről beszéltünk²², napjainkban azonban egyre inkább tapasztalható, hogy fogyasztása és kínálata üzletszerűvé vált. A komoly versenyhelyzet, a pályáztatások, az intézmények fenn- és megtartásáért folytatott munkájában alapvető „cikk” a különböző kulturális események szervezése, lebonyolítása, az informális és nem formális oktatásban való részvétel, az élethosszig folytatott tanulás támogatása, segítése.

A kulturális intézmények, így a könyvtárak feladata továbbra is többre: támogatni a tanulást, a kikapcsolódást, elősegíteni a „művelődést”. A tudatos értékválasztás segítése szép és nemes feladat, kérdés azonban, hogy ezt a használó (felhasználó, olvasó) ugyanolyan módon értelmezi-e, mint a kulturális szakember.

A kulturális intézmények kínálatának multikulturálisnak és heterogénnek kell lennie: van, ami könnyen befogadható, és a tömegkultúra adott esetben akár tényleges, őszinte élménnyé is válhat. A szakirodalmi információk kínálatának bővítése és szolgáltatása mind a

²¹ Európai Közöségek Bizottsága: Bizottsági Zöld Könyv — „Szembesülés a demográfiai változással: újfajta szolidaritás a generációk között” i.m.

²² Kokas Károly i.m.

könyvkiadás, mind a különböző dokumentumokat gyűjtő, rendszerező és szolgáltató intézmények számára meghatározóvá válik.²³ A különböző dokumentumok (könyv, hangoskönyv, kotta, CD-audio, DVD stb.) árainak további növekedése, a magánvásárlások csökkenése pozitívan befolyásolhatja a könyvtárak helyzetét.²⁴

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének 2008-as adatai szerint a könyvkereskedelemben növekedés (4 %) volt tapasztalható a tankönyvek és nyelvkönyvek területén, ez egyben a könyvpiac legnagyobb tematikus ágazata. Jelentősen tovább növekedett a gyermek-és ifjúsági könyvek eladása (30%), folyamatosan nő a kereslet a CD, CD-ROM és hangoskönyv dokumentumainak irányába. Némileg csökkent, vagy nem változott a szépirodalmi, fikciós művek, illetve az import művek iránti igény. Csökkent az ismeretterjesztő könyvek vásárlására fordított összeg is, és drámai csökkenés volt a szakkönyvek, tudományos művek, lexikonok, szótárak, felsőoktatásban használatos kiadványok tekintetében. Ez utóbbi kiadványok forgalma az elmúlt öt évben 3 és fél milliárd forinttal csökkent, és napjainkra csupán a piac 10%-át teszik ki.²⁵

A kultúra iránti igény ismeretében azonban fenn kell tartani, és bővíteni kell az igényes kínálat lehetőségét törzsgyűjteményi, művészeti, különgyűjteményi szinten, amelyeken a gazdasági és intézményi innováció is múlik.²⁶

A vizuális kultúra terjedése, aránylag könnyű kezelhetősége veszélybe sodorta a magas szintű olvasási készség iránti igényt, de a digitális kultúra, a számítógép és az Internet módosítja a befogadási készségeket mind a vizualitás, mind a szövegértés szintjén. Előtérbe kerülnek a gyors és kreatív befogadási attitűdök: a kulturális színterek az intézményesült formáktól az otthonok irányába tolódnak, ami a műfaji határok közötti elmosódást is előidézhetheti.²⁷

A növekvő társadalmi egyenlőtlenségek gyors leképezése, az egyenlőtlen feltételek, hozzáférési esélyek és perspektívák megjelenítése érvényesül a jelenlegi intézményrendszerben is, a társadalmi hierarchiában különböző pozíciót elfoglaló lakossági rétegek számára.²⁸

²³ Magyar Kulturális Stratégia. Munkaanyag. p. 4-5. [online] [idézve: 2005. szeptember 10.] [Elérhető: http://nkomftp.hungary.com/palyazatok/strategia_jul25.doc]

²⁴ Kokas Károly i.m.

²⁵ Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete jelentés – A magyarországi könyvforgalom 2008-ban. [on-line] [idézve: 2009. március 28.] [Elérhető: http://www.mkke.hu/page.php?page=BOOK_TURNOVER13]

²⁶ Kokas Károly i.m.

²⁷ Magyar Kulturális Stratégia i.m. p. 5.

²⁸ Mártonfi György-Tordai Péter: „Az oktatás és a munkaerőpiac kapcsolódása” című, a Nemzeti Fejlesztési Terv II. előkészítését szolgáló, az oktatási szektor fejlesztési szükségleteiről szóló szakértői vita strukturált összefoglalója [on-line] [idézve 2005. szeptember 29.] [Elérhető: <http://www.oki.hu/cikk.php?kod=egyeb-munkaeropiac.html>]

Az oktatási rendszernek komoly kihívással kell szembesülnie: szükség lenne a korai képzések színvonalának emelésére és olyan rugalmasabb útvonal biztosítására, amely lehetőséget nyújtana arra, hogy a fiatalok a felsőoktatási, munkahelyi és iskolán kívüli képzések formájában, ezek között váltakozva folytathassák tanulmányaikat, hogy megfeleljenek a gazdasági követelményeknek. Szintén szélesebb hozzáférhetőséget kellene biztosítani számukra a távoktatás terén.²⁹

2015-re Magyarországon jelentős változás prognosztizálható a kisebbségi ügyekben. A Magyarország területén élő kisebbségek és nemzetiségek száma nem csökken, az elkövetkező 20 évben a jelenleg még nem kisebbségnek számító közösségek is kisebbséggé fejlődhetnek. Néhány közösség már iskolákat alapít, és tagjaik közül várhatóan egyre nagyobb számban jelennek meg a felsőoktatásban is.³⁰

Az Európai Unió összes kisebbségének nyelve hivatalosan elismert nyelv, ez Magyarország esetében jelenleg 13 kisebbségi nyelvet jelent.

A nemzetközi vándorlásnak fontos demográfiai, társadalmi, gazdasági, kulturális és politikai implikációi vannak. Még inkább így lesz ez a jövőben is. Az Európai Unió országaiban, de a tagjelölt országokban is a krónikus munkaerőhiánnyal és az eltartási teher növekedésével jelentkező problémák valószínűleg csak számottevő bevándorlással enyhíthetők.³¹

A migráció, asszimiláció mellett a vendégmunkások, ösztöndíjas főiskolai-egyetemi hallgatók számának növekedésével is számolni lehet: ők azok, akik hosszabb-rövidebb ideig tartózkodnak egy bizonyos helyen, de nem feltétlenül szándékoznak letelepedni és felvenni az adott ország szokásait, megtanulni annak nyelvét.³² Hasonló módon figyelemmel kell követni, és gyorsan reagálni kisebb-nagyobb közösségek kialakulására, megszólítására: a nagyobb közösségekben élőkre (pl.: kínaiak), hosszabb-rövidebb ideig ösztöndíjjal itt tanulókra. Az ő számukra a saját, illetve az adott országgal kapcsolatos különböző információk közvetítése válhat fontossá, saját nyelvükön, bármilyen információhordozón, nyomtatott vagy digitális formában.³³

²⁹ Európai Közösségek Bizottsága: Bizottsági Zöld Könyv — „Szembesülés a demográfiai változással: újfajta szolidaritás a generációk között” i.m.

³⁰ Ennek egyik kiemelkedő példája a hazánkban egyre nagyobb számban letelepedő kínai származású emberek, akiknek gyermekei nem csak a „hagyományos” általános iskolában folytatják tanulmányaikat, de megalapították az első kínai iskolát is, ahol magyar gyerekek is tanulhatnak.

³¹ Népesedési Információk (Nepinfo) — A 21. század első éveinek népesedési viszonyai Magyarországon. i.m.

³² Paul C. P. Siu: A vendégmunkás. In: Biczó Gábor (szerk.): Az Idegen. Variációk Simmeltől Derridáig. Debrecen: Csokonai Kiadó, 2004. p. 165.

³³ Érdekes adat: Az Elsevier alelnökének véleménye szerint a kínai tudományos fejlődési trendek alapján valószínűsíthető, hogy 2010-ben az USA után a második helyet Kína fogja elfoglalni a tudományos cikkek publikálási rangsorában. In: Jáki Éva: **Kína növekvő szerepe az információs gazdaságban.** [on-line] [idézve 2008. november 18.] [Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?]

A nyelvoktatás, az idegen nyelv tudása mind hazai, mind EU szinten kiemelt helyen fog szerepelni az elkövetkező években.

A társadalomnak használható nyelvtudással és megfelelő szakmai kompetenciákkal rendelkező tagokra van szüksége.³⁴

2002-ben az Európai Tanács azt tűzte ki célul, hogy minden diák a lehető legkorábban tanuljon meg legalább két idegen nyelvet. 2009-ben európai uniós felmérés készül a tagországok fiataljainak nyelvtudás-szintjéről. Az érintettek 14—16 év közöttiek lesznek, vagyis azok a diákok, akik a kötelező oktatás utolsó évében vesznek részt. A felmérés során azt próbálják majd megállapítani, hogy az EU-ban legtöbbet oktatott nyelveket — az angolt, a franciát, a németet, a spanyolt és az olaszt — milyen fokon sajátították el a diákok.³⁵

Magyarországon a nyelvtanítás legalább annyira az oktatásról, mint az üzletről szól. Különbséget kell tenni

- idegen nyelvet alkalmazni kívánók;
- idegen nyelvet alkalmazni kívánók és nyelvvizsgát szerezni vágyók;
- illetve csak nyelvvizsgázni vágyók oktatásában, könyvtári ellátásában.

Míg a „csak” nyelvvizsgára vágyó potenciális olvasók a nyelvtankönyvek kölcsönzői és használói behatárolható ideig, addig a nyelvet alkalmazni kívánók (kapcsolattartás, olvasás, műfordítás stb.) jelenthetik az idegen nyelvű irodalom, tudományos művek felhasználóit, olvasóit.³⁶

Nyelvet tanítanak közoktatási rendszerben, az általános és középiskolákban, főiskolákon és egyetemeken, a közoktatási feladatokat ellátó és ezért költségvetési támogatásban részesülő egyházi és alapítványi iskolákban, főiskolákon és egyetemeken is. Iskolarendszeren kívül nyelvtanulásra van lehetőség, általános illetve középiskolai szervezésű, a tanrendbe be nem épített lehetőségek, mint pl. egy nyelvi szakkör vagy formális korrepetálás során, illetve nyelviskolában, nyelvtanártól vett magánórákon, rövidebb-hosszabb külföldi nyelvtanfolyamokon, ösztöndíjas képzéseken.

A nem közoktatási nyelvtanulás keretei között végzett nyelvtanulás növekedése *lelassult*, a piac a telítődés jeleit mutatja: a nyelvoktatás fogyasztása erősen életszínvonal- és konjunktúrafüggő. Visszaesés esetén a háztartások, a vállalatok és az állam halasztja, halaszthatja a nyelvoktatásra szánt kiadásait.³⁷

id=4460&issue_id=473]

³⁴ Klaudy Kinga-Fóris Ágota i.m.

³⁵ Nyelvtudás-felmérés az Európai Unióban. [on-line] [idézve: 2008. augusztus 22.] [Elérhető: <http://www.nyelvcenter.hu/article.php?type=article&id=236>]

³⁶ Természetesen a „csak” nyelvvizsgázni szándékozó felhasználókból is válhat rendszeres könyvtárhasználó.

³⁷ Laki Mihály: Az idegennyelv-oktatási piac átalakulása 1989 után. [on-line] [idézve 2008. január 5.]

Viscount Etienne Davignon, a CSR Europe elnöke szerint az elmúlt években uniformizálódott és fokozatosan egynyelvűvé vált az üzleti világ: ezeket a folyamatokat nem lesz könnyű megfordítani, de az üzleti szektor együttműködésére mindenképp szükség van. Egy többlépcsős stratégiát vázolt fel, amely a nyelvi többszínűséget Európa versenyelőnyévé változtathatja, amihez szükséges, hogy nemzeti kormányok széles körben biztosítsák és elérhetővé tegyék az idegennyelv-oktatást, ugyanis az üzleti szférában sokoldalú munkaerőre van szükség. A vállalatoknál a legmagasabb vezetői szinten kapjon szerepet a nyelvtanulás, a kormányzat ezt mind helyi- mind pedig a regionális szinten támogassa, jöjjön létre egy olyan európai fórum, amely közvetíti az üzleti életben már bevált stratégiákat a nyelvek terén. Európai szinten szükségesnek tartják a nyelvek fontosságának tudatosítását. A 2006-os *Eurobarometer* felmérés kimutatja, hogy az európai polgárok nyelvtanulási motivációja alacsony. Magyarország nyelvtudás tekintetében nem jó eredményű, a használható nyelvtudással rendelkezők aránya a magasabb iskolai végzettségűek, illetve a fiatalabb korosztályok tekintetében azonban már pozitív tendenciát mutat.

Leonard Orban, az Európai Bizottság többnyelvűségért felelős biztosa szerint lényeges, hogy „... a nyelvi sokféleség és a nyelvekbe és interkulturális készségekbe történő befektetés mindenki előnyére és mindenki jóléte érdekében hogyan válhat valódi értéké”, hiszen a nyelvi készségek elengedhetetlenek a munkavállaláshoz és a mobilitáshoz a versenyképes Európában. *Günther Verheugen*, az Európai Bizottsági alelnöke kiemelte, hogy „társadalmunknak most minden eddiginél nagyobb szüksége van a kultúrák közötti párbeszéd és a határokon átnyúló együttműködés előmozdítására”, a nyelvi készségek pedig nagymértékben hozzájárulnak ehhez.³⁸⁻³⁹

Szerteágazó szociokulturális okok következtében a Magyarországon élő kisebbségi lakosság napjainkban gyakorlatilag valamilyen formában két- ill. többnyelvű. A kétnyelvűséget az idősebbeknél általában a nemzetiségi tájnyelv, a közép- és fiatalabb korosztályokban a magyar nyelv dominanciája jellemzi. Az iskolás korban levőket nehézségek elé állítja az a tény, hogy az ő kétnyelvűségük lényegében háromnyelvűség: a nemzetiségi tájnyelv (az etnikai származás, a családi kapcsolatok nyelve) a nemzetiségi nyelv standard változata (részben az iskola, a sajtó és meghatározott kulturális tevékenységek

---

[Elérhető: <http://econ.core.hu/doc/seminar/nyelvok2.doc>]

³⁸ Nyelvtudás-felmérés az Európai Unióban i.m.

³⁹ Az Eurobarometer jelentése: Az “Európaiak és nyelveik” 2006. február 21-én jelent meg a következő honlapon: [on-line] [idézte 2008. július 10.]

[Elérhető: http://europa.eu.int/comm/public_opinion/index_en.htm]

A kutatás eredménye mind a 20 hivatalos EU-nyelven olvasható a következő címen:

http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/eb_special_en.htm

http://www.tns-global.hu/eurobarometer/uk_idegennyelvtudas.doc

nyelve) a magyar standard nyelv (részben az iskola, de főként a körülvevő társadalmi közeg domináns nyelve), melyekhez a beszélő nyelvi repertoárjában nem egyszer más kisebbségi nyelvek regionális változatai is társulnak. Ez a nyelvi és vele kulturális konstelláció a szocializáció során sokszor egymást keresztező hármas követelményrendszert támaszt a kisebbségi fiatallal szemben. Ez a körülmény — amely lehet hátrányos helyzet, de a többnyelvűség és az interkulturalitás tekintetében elsőrangú esély, lehetőség is — esetenként komoly emberi és pedagógiai kihívást jelent tanulók és pedagógusok számára egyaránt.⁴⁰

A kultúrák közötti párbeszéd (globális, európai illetve országos szinten egyaránt), a „másik” kultúrájának megismerése magában hordozza a művészetek ismeretét is. A zene és társművészeik ismerete egyrészt az általános alapműveltség pillérei, másrészt Magyarországon fontos szerepet töltenek (töltöttek) be egyrészt a pedagógiában, másrészt a nemzetiségek és kisebbségek életében. A kialakult és működő (bár gazdasági nehézségekkel küzdő) alapfokú művészetoktatás, az ének-zenére és más művészeti ágakra specializálódott általános- közép- és felsőfokú oktatási intézmények működése indokolja a speciális, illetve közgyűjtemények létét. Szükséges az amatőr és a professzionális zenei élet közötti kapcsolatok fenntartása, segítése: az oktatási intézmények, a közművelődési intézmények és a zenei gyűjteményekkel rendelkező könyvtárak között intenzívebb együtt gondolkodás, együttműködés szükséges a sikeres jövő érdekében.⁴¹

Könyvtáros, könyvtár, közösségi tér

Társadalmi, gazdasági és kulturális szempontból vizsgálva a versenyképesség (amelyet meghatároz az eredményorientáció, a vevő/ügyfélközpontúság, a vezetés és célok állandósága, a folyamatok és tények alapján való irányítás, az alkalmazottak továbbképzése és bevonása, a folyamatos tanulás, az innováció⁴² és fejlesztés, a partnerkapcsolatok fejlesztése, és felelősségérzet,- vállalás és viselés a társadalom iránt) kérdésében lényeges, hogy az adott vállalat, intézmény milyen szervezeti felépítéssel és milyen szervezeti adottságokkal rendelkezik.

⁴⁰ Földes Csaba: Nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon. [on-line] [idézte 2008. január 11.] [Elérhető: <http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/adatbazisok/nemzetiseg.html>]

⁴¹ Magyar Margit: Tények, másképpen is... [on-line] [idézte 2009. január 6.] [Elérhető: <http://www.parlando.hu/2008601.htm>]

⁴² Innováció: újítás, megújítás; újításra való hajlam, képesség

A versenyképes könyvtáros jövőképehez egyre szorosabban hozzá fog tartozni a CERTIDoc rendszer (Certification européenne en information-documentation = európai minősítés az informatika és a dokumentációs munka területén), egy olyan egységes szakmai minősítő rendszer, amely az információs szektor legkülönbözőbb szakemberei számára európai szinten biztosítja a diplomák, a felkészültség és a szakmai tapasztalat kölcsönös elismertségét.⁴³

A könyvtáros szakmában a könyvtáros tudásanyaga, műveltségtartalma, megfelelő személyisége lényeges, mivel a pálya eredményességét és önértékelését meghatározza a külső, a társadalmi megítélés alakulása is.⁴⁴

A különböző (társadalmi, technológiai) változásokat követő könyvtárosnak alkalmazkodó könyvtárosnak kell lennie: új kompetenciákat, nagyfokú rugalmasságot, nyitottságot kell elsajátítania, minden kezdeményezéssel szemben. Ezt az attitűdöt vállalni kell: a könyvtárnak követnie kell a tendenciákat, a könyvtáros nem vonhatja ki magát a változások alól.⁴⁵ A könyvtáros egyrészt premodern módon, másrészt modern, „mai módi” szerint végzi munkáját: raktárat kezel, felszereli a dokumentumokat, adatbázisokat kezel, továbbképzésekre jár, és szinte folyamatosan jövőbeli feladatokon gondolkodik.⁴⁶

Az információ keresése, megszerzése és hasznosítása korunk alapja. A könyvtáros információs szakember. Az információs műveltség magában foglalja a szövegalkotást, a vizuális és multimédia-kommunikáció műfajainak ismeretét is. A tág értelemben vett tudományos világ számára elfogadható szövegek olvasása, interpretálása és létrehozása tételezi fel az akadémiai írástudást (*másodlagos írásbeliséget*), amelynek elsajátítása adja meg annak keretét, hogy hogyan használható az információt bizonyítékként vagy érvként, illetve hogy miért kerülnek elfogadásra vagy elutasításra bizonyos információk.⁴⁷ Az olvasó meggyőzése arról, hogy a könyvtáros munkája értékes és fontos, csak úgy mehet végbe, ha ismert az adott közösség ideológiája, identitása, társadalmi kontextusa, kultúrája.⁴⁸ A másodlagos írásbeliség célja akkor valósul meg, ha a célközönség és potenciális olvasók elvárása azonosításra került. *A másodlagos írásbeliségre épül a harmadlagos írástudás, amelynek az információs műveltség és az akadémiai írástudás mellett szakmai dimenziója is van.* Az információs műveltség fontos része a relevancia, amely alapos és gyors döntéseket igényel. A referálás, az információk sűrítése az információs műveltségben és a kommunikáció

⁴³ Sárközi Andrea Bernadett: A látható mögött. In: Az Országos Idegennyelvű Könyvtár Évkönyve 2008. Bp.: OIK, 2008. p. 11-23.

⁴⁴ Bartos Éva: Hivatása könyvtáros. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2005. 14. évf. 9. sz. p. 5.

⁴⁵ Ládi László i.m. p. 24.

⁴⁶ Sonnevend Péter: A könyvtár új élete. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 8 sz. p. 8.

⁴⁷ Koltay Tibor: Az információs műveltség és a referálás. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 3 sz. p. 29-30.

⁴⁸ Koltay Tibor uo. p. 30.

számos szakaszában szerepet játszik, és ez nemcsak a könyvtárosokra (professzionális információs szakemberek) vonatkozik. Az egész életen át történő tanulás során az információs műveltség minden korosztály számára fontos. A információs műveltség és a kritikai gondolkodás dokumentumok, szövegek létrehozása mellett dokumentumok referálását is jelenti, kulcsszavas leírást, címkézést, amely megjelenik az on-line közösségeknél (blog, Wikipédia).⁴⁹

A tudásmenedzsment eszköze a tudástőke feltárásának, létrehozásának, megtartásának, megosztásának, számontartásának integráltan kezelve és technológia által támogatva. A tudásmenedzsment feladata az innováció biztosítása, a szervezeti tudás áramoltatása (könyvtáron belül és kívül, könyvtárak között), az intellektuális tőke értékelése.⁵⁰

Az intézményeknek a különböző tudásteremtő stratégiák mellett (felvásárlás, bérlés, célorientált erőforrások, adaptáció) fontos felmérni az intézményen belüli tudás meglétét, tudástérképek létrehozásával. Az ún. *tudástérképek* egyezhetnek a könyvtár szervezeti felépítésével, de jobb kodifikálni, hogy milyen problémával kihez lehet fordulni. A tudástérképet mindig érdemes frissíteni, hogy a továbbképzések, különböző tanfolyamok után melyik munkatárs milyen információ, tudás birtokába jutott.⁵¹

Az Országos Idegennyelvű Könyvtárnak jelenleg minden adottsága megvan ahhoz, hogy kamatoztatva „kulturális tőkéjét” (gyűjtemény, szakember), közösségi térré alakuljon át. A budapesti várostervezési terveket áttekintve kiemelt helye lehet az „új” belvárosi (és egyben budapesti) életnek. Az V. kerület közlekedési csomópont, a pesti oldal központi területe. Megközelíthető két metróval, a millenniumi földalattival, buszokkal, villamossal. Északról a XIII. kerület, keletről a VI., VII., VIII. kerület, délről a IX. kerület, nyugatról a Duna, azáltal a XI., I. és II. kerület határolja. Területi elhelyezkedésének „negatívuma”, hogy tekintélyes számú kulturális intézmény veszi körbe: a FSZEK kerületi és központi könyvtára(i), az ELTE Egyetemi Könyvtár, az MTA Könyvtára, színházak, koncerttermek, művelődési házak.

Bár a kerület lakossága elöregedett (a fiatal népesség aránya Budapest I. és V. kerületében különösen rossz), és a lakosság szám csökkenése várható (a jelentős szuburbanizáció miatt, illetve a természetes fogyatkozás miatt)⁵², a környéken lévő iskolák, főiskolák, egyetemek, a

⁴⁹ Koltay Tibor i.m. p. 30.

⁵⁰ Erdeiné Jónás Irén: Tudásmenedzsment. In.: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 5 sz. p. 5.

⁵¹ Erdeiné Jónás Irén i.m. p. 6-7.

⁵² Közép-Magyarország (A Központi Régió) — Demográfia [on-line] [idézőve: 2008. október 10.] [Elérhető: <http://209.85.129.132/search?q=cache:d9k8YtW0Z3kJ:www.kozpontiregio.hu/2/ta2f2.pdf+demogr%C3%A1fia+%2B+V.+ker%C3%BClet&hl=hu&ct=clnk&cd=6&gl=hu>]

demográfiai változások általi igények folyamatos nyomon követése, a kialakulóban lévő sétáló- és pihenőterületek, a Budapest Szíve program jó lehetőséget biztosíthatnak számára.

A kiskörút főutca karakterének helyreállítása a Belváros és a szomszédos kerületek közötti haránt irányú kapcsolatok sűrítésével és gyalogosbarát fejlesztésével; a téregyüttesek megújítása, a burkolatok és zöldfelületek rehabilitációja, a szétszabdalt terek egységének helyreállítása; a Duna-parti Újpesti korzó kialakítása, meghosszabbítása észak és dél felé gyalogosfelülettel; intim és nagyvárosi terekkel tagolt új Belváros-tengely, elegáns üzletutca kialakítása a Kecskeméti utca – Károlyi Mihály utca – Ferenciek tere – Petőfi Sándor utca – Erzsébet-tér nyomvonal mentén, a szomszédos kerületek vegyes forgalmú utcáihoz illeszkedően.

A belváros tervei között szerepel a városszerkezeti, városképi és kulturális örökségi értékek érvényre juttatása, kultúraközvetítő, identitáshordozó szerepének erősítése.

A Budapest Szíve Program projekt átfogó céljai:

- a Belváros élhetőségének radikális javítása,
- a népességmegtartó-képesség erősítése,
- sokoldalú szolgáltató, kereskedelmi, központi szerepek megőrzése, továbbfejlesztése,
- a turisztikai vonzeróból származó társadalmi haszon növelése.⁵³

A könyvtárnak, mint intézménynek, egyre inkább közösségi térré kell(ene) alakulnia: olyan közösségi találkozóhelyet, dokumentum- és médiakínálatot kell nyújtania a felhasználóknak, amiért szívesen ejti útba a könyvtárat. A könyvtár szolgáltatásainak egyre kevésbé kellene kapcsolódnia egyetlen fizikai helyhez, hatalmas lehetőséget nyújtva a fizikai terek felszabadítására, átformálására, vonzóvá tételére. Közösségi térként a könyvtár egyszerre válhat a tudás és a kultúra központjává: helye lenne benne a gondosan megválogatott szabadpolcos állománynak, a régi könyves kiállításoknak, a tanulásnak és az egyéni inspirációk szerzésének, ahol mindig lehet valami érdekes dologról hallani, kipróbálni, beszélgetni róla, vagy szimplán csak informálódni a közösség dolgairól. A felhasználóbarát innovatív attitűd élettel töltené meg az intézményt akár fizikai, akár virtuális szolgáltatásai révén.⁵⁴

Technológia - Könyvtár X.0: a jövő könyvtára az alkalmazkodó könyvtár

---

⁵³A program tizenhárom teret megújító első szakasza 2008. márciustól 2010. októberéig tart. Studio Metropolitana Budapest — Budapest Szíve: A Fővárosi Budapest Szíve projektek fejlesztései, stratégiája, célrendszere [on-line] [idézte 2009. január 6.] [Elérhető: <http://studmet.hu/projektek/budapest-szive>]

⁵⁴Németh Márton: Az átalakuló könyvtári fizikai tér elméletben és a valóságban. [Könyvtárügyi blog] [on-line] [idézte: 2009. február 15.] [Elérhető: <http://nemethmarton.klog.hu/?s=%C3%A1talakul%C3%B3>]

A nyugati és északi (angolszász, holland, skandináv) országokban az internetezők száma és aránya egyre jobban elhagyja a könyvtárba járók számát. A közkönyvtárak egyre kevesebb olvasnivalót kölcsönöznek a „nem-hagyományos” dokumentumokkal szemben: az információkeresésben az internetes böngészők és a hálózati források szerepe egyre nő, a virtuális tér már 6-7 éves kortól aktívvá válik az emberek életében, gyorsan változnak a technikai eszközök, a kapcsolattartás eszközei, a kutatási módszerek, az információáradat pedig hihetetlen mértékben nő.⁵⁵

Magyarországon 2008. október végére a vezetékes szélessávon internetezők száma meghaladta az 1,5 milliót. A 2004—2008-as időszakban nőtt az Internet-előfizetők száma: a lakossági előfizetők és felhasználók száma nőtt, a vállalati illetve közszféra előfizetői szám azonban stagnál, vagy csökkent. A növekedési szám továbbra is várható, kisebb visszaesés lehetséges a helyhez kötött szélessávú Internet-előfizetésben a mobilinternet térnyerése miatt. Közép-Magyarországon a közel 640 000 előfizetőből 437 632 budapesti előfizetés volt.⁵⁶

Az információs eszközök száma és az Internet-hozzáférési mutatók kedvezőbb képet festenek az információs társadalom állapotáról, mint a használati adatok. Különösen feltűnő a hagyományos kommunikációs eszközök preferáltsága az info-kommunikációs eszközök innovatív alkalmazásával (e-munka, e-banking, elektronikus kereskedelem, távdiagnosztika, távoktatás) szemben. A viszonylag kedvező általános kép mögött jelentős hiányosságok és társadalmi egyenlőtlenségek mutatkoznak az eszközökhöz való hozzáférés terén is.⁵⁷

Az internetet használók körét két csoportra lehet osztani az Internet alkalmazása szerint:

1. Internet alkalmazása szórakozásra, szabad információkeresésre, kommunikációra
2. Internet alkalmazása professzionális célú információk keresésére és felhasználására.

E két meghatározó tevékenységforma jelöli ki a könyvtár és könyvtáros feladatát is: az első esetben a könyvtár a környezetet biztosítja, a második esetben viszont nagy szükség van a könyvtáros, az információs szakember segítségére.⁵⁸ Az otthoni internetes felhasználás mellett

---

⁵⁵ Sonnevend Péter i.m. p. 6-7.

⁵⁶ 2008-as adatok az Internet előfizetések számáról: Közép-Magyarország: 639.367, Budapest: 437.632; Észak-Magyarország: 157.085; Észak-Alföld: 175.612; Dél-Alföld: 184.569; Közép-Dunántúl: 174.086; Dél-Dunántúl: 128.557; Nyugat-Dunántúl: 148.019.

Horváth László: Szélessávú Internet elérés helyzete Magyarországon 2004-2008. [online] [idézve 2009. január 6.] [Elérhető <http://www.nhh.hu/dokumentum.php?cid=17868>]

⁵⁷ Informatikai és Hírközlési Minisztérium: Az Információs Társadalom Stratégiát Előkészítő Tanulmány. [online] [idézve 2005. július 26.] [Elérhető: http://www.matisz.hu/MAKHIR/csatolmany/20021018_strategia_doc]

⁵⁸ Dippold Péter: A könyvtárak változó szerepe az információs társadalomban. i.m.

egyre jelentősebb a gyorséttermekben, éttermekben, kávézóknál is növekvő, gyakran ingyenes, vagy olcsó internetezési lehetőség használata, illetve a mobiltelefonokon elérhető internetes szolgáltatások bővülése, alkalmazása.

A Nemzeti Információs Stratégia a könyvtári rendszer jövőképek trendjét az információkhoz való korlátok nélküli, szabad, azonnali hozzáférés biztosításában, a digitalizáció széles körű elterjedésében, a falak nélküli virtuális könyvtár szerepének megnövekedésében határozza meg. A könyvtárügy 2008—2013. évi stratégiája célként határozza meg a nyilvánosságra kerülő adatok, információk közvetítését, a nemzeti kultúrához való hozzáférést a könyvtári épülettől és nyitvatartási időtől függetlenül.⁵⁹

Az informatikai területen alkalmazott „fejlődési görbén” a PC-korszak és a WEB 1.0 után megjelenő Web 2.0 a közösségi tartalmak népszerűvé válását, a szükséges szoftverháttér megjelenését, az Internet elterjedését, az „internetes generáció” megjelenését hozta.⁶⁰

A Web 2.0 fogalom, amely magában foglalja a nyitottságot, a közösséget, a tudásmegosztást, a közösségi tartalom-előállítást, az aktív részvételt, az új megjelenési formákat. Szolgáltatásai: fórumok, blogok, blogok új formái, Twitterek (miniblogok), linkgyűjtemények, közösség-szervező és közösségi kapcsolatokat menedzselő oldalak (pl.: IWIW), közösségi tartalom-előállítók, tartalom-megosztók (pl.: Wikipédia), kereskedelmi és fogyasztóvédelmi szolgáltatások, fájl-, kép- és videomegosztó portálok, hírcsatornák, podcasting, mashup, nyílt forráskódú szoftverek.⁶¹ A könyvtárak életében, egyes munkatársak tudatában hamar megjelent a Web 2.0. A változó körülmények között alkalmazkodó könyvtárról kell(ene) beszélni, így a könyvtár lehet Könyvtár X.0, hiszen a változásokat követve a könyvtárak újabb és újabb verziószámot kaphat(ná)nak. Amennyiben a könyvtár alkalmazkodó könyvtár, akkor a könyvtáros is alkalmazkodó könyvtáros.⁶²

Már megjelent a Web 3.0 fogalma, ami az internetes tartalmak intelligens feltárására helyezi a hangsúlyt: bár az okos és szervezett Internet egyenlőre utópisztikus elgondolás, de már aktív párbeszéd folyik róla. A Web 4.0 is látókörbe került, az informatikai jósok szerint ez a számítástechnika teljes hálózatosodását jelentheti, vagyis olyan hálózati operációs rendszer működését feltételezi, amelynek valamennyi alkalmazása az Interneten működik, és intelligens személyi ügynökök végzik a testre szabott tartalmi keresést, feltárást.⁶³

⁵⁹ Mihalik Laura: Virtuális valóság, könyvtár, helyismeret. In.: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 4 sz. p. 12.

⁶⁰ Tim O'Reillynek köszönhetően 2005-től hihetetlen gyorsasággal terjedt a Web 2.0 elnevezés. In: Ládi László i.m. p. 16.

⁶¹ Részletes leírásukat és bemutatásunkat ld. Ládi László i.m. p. 19-23.

⁶² Ládi László i.m. p. 24.

⁶³ Ládi László i.m. p. 18.

A könyvtár sikeres szolgáltatásának alapja a saját OPAC és honlap, az egységes magyar katalógussal (MOKKA) való kompatibilitás, adatbázisok építése, teljes szövegű archívumok létrehozása, nyílt hozzáférés (open access), vagyis: digitális elérhetőség, hozzáférés; „falak nélküli” könyvtár.⁶⁴

A közös katalógusok megkönnyíthetik a feldolgozómunkát és az adatok egységesítését, a könyvtárközi kölcsönzést. Az olvasó egyetlen keresőfelületen sok adatbázis tartalmát látja, és egyetlen keresési metódust kell alkalmaznia. Ami problémát jelent a közös katalógusban: a könyvtárak különböző integrált rendszereinek alkalmazása, az adatok helyenként eltérő módú feldolgozása (pl.: többkötetes művek esetén, lelőhely-információk tárolásánál), a duplumok kiszűrése, interaktivitás létrehozása olvasó és könyvtáros között (pl.: elírást vesz észre az olvasó, hiányolja az egyik szerző nevét, megjegyzést ír a műről stb.).⁶⁵ A szakszerűség és szabványosítás kulcsszavakká válnak: a tárgyszavas keresés például elengedhetetlen az információhoz való hozzájutásban.

A honlap, mint a marketing egyik eszköze, tíz minőségi elvnek kell, hogy megfeleljen: átláthatóság, hatékonyság, karbantartottság, elérhetőség/hozzáférhetőség, felhasználóközpontúság, interaktivitás, többnyelvűség, átjárhatóság, jogkövetés, hosszú távú megőrzés.⁶⁶

A mobiltelefonokról egyre jobb minőségű kép- és filmfelvételek készítése és fogadása mellett hosszabb szöveg- és könyvolvasást is biztosítani fognak, elérhetőek lesznek általuk a könyvtári katalógusok, és on-line módon képesek lesznek frissíteni kölcsönzőjegyeket.

A könyvtári katalógusok más, weben már megszokott forrásokkal együtt helyet kérnek és kapnak a mobil eszközökön. Megfelelő kialakításukkal segíteni is lehet ezt a folyamatot: átgondolt, egyszerű kezelőfelülettel, lényegre törő találatmegjelenítéssel, felhasználókat segítő intelligens működéssel. Az így kialakított rendszerek elterjedése nem kétséges. Ilyen a Google mobil eszközökre kidolgozott változata, *AirPAC*:

- egyszerű keresés három fontos adatelemre: szerző, cím, tárgyszó;
- böngészés lehetősége ugyanezekre;
- találatok megjelenítése;
- lapozás a találatok között.⁶⁷

⁶⁴ Sonnevend Péter i.m. p. 10-11.

⁶⁵ Bánkeszi Katalin: Lehetséges megoldások: közös katalógusok, átjárható katalógusok. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 3 sz. p. 10-11.

⁶⁶ Szalóki Gabriella: Kulturális honlapjaink minősége – a Minerva projekt tíz minőségi elve a gyakorlatban. [on-line] [idézte 2008 december 27.] [Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4331&issue_id=470]

⁶⁷ Kovács László: Zsebkatalógus: mobil eszközökkel használható OPAC. [on-line] [idézte 2008. december 27.] [Elérhetőség: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4673&issue_id=481]

A könyvtárak „változásának” folyamatában jelenleg több „könyvtári létforma” lehetősége áll fenn:

- Elektronikus könyvtár: a könyvtár a dokumentumokat elektronikus formában tárolja, nyomtatott és már eleve elektronikus formában létező információkra vonatkozik, lényegében szövegarchívum.⁶⁸
- E-learning könyvtár: egy szervezett tanulási környezetbe ágyazott virtuális tanulási környezet részeként működő elektronikus könyvtár, amelynek magját egy részben web-alapú digitális tárház képezi. Az oktatási-tanulási tevékenységhez jól kereshető, könnyen hozzáférhető (elektronikus) tanulási forrásokat és szemléltető anyagokat biztosít, segítséget nyújt a tananyagkészítéshez és fejlesztéshez, külső források eléréséhez, valamint a tanulók és oktatók kutatómunkájával kapcsolatos igények kielégítéséhez. Működését lokális indexelés, alkalmazkodó navigációs támogatás, integrált könyvtári rendszer és hagyományos könyvtári környezet segíti egy olyan interaktív szolgáltatási rendszerben, amelynek állandó szereplői a tanulók, az oktatók, a könyvtárosok, valamint információs és kommunikációs technológiai szakemberek. Az e-learning könyvtár nem működhet megfelelő hagyományos könyvtári háttér nélkül. A multimédiák és egyéb tananyagok készítése, fejlesztése, valamint az oktatási- és tanulási folyamat egyaránt megkívánja a hagyományos könyvtári környezet támogatását. E nélkül egyoldalúvá és tudománytalanná válik az on-line oktatás, így erre egyelőre mindenképpen tekintettel kell lennünk. Olyan környezetet kell megvalósítani, amely lehetővé teszi egyéni e-tanulóhelyek kialakítását, biztosítva ezzel a források sokoldalú elérhetőségét, valamint a személyes kapcsolatot kompetens szakemberekkel (könyvtárosok és IKT szakemberek).⁶⁹
- Digitális könyvtár: digitális dokumentumok gyűjteménye, szöveges, képi, hangzó- és videó dokumentumokra vonatkoztatva.⁷⁰ Az Európai Digitális Könyvtár (Europeana) terve három fő területet foglal magában: on-line hozzáférhetőség, analóg

---

⁶⁸ Mihalik Laura i.m. p. 14.

⁶⁹ A digitális könyvtárak folyamatos gyarapodása sem változtat ezen a tényen jelentős mértékben, mivel a gyakorlati tapasztalatok azt igazolják, hogy a tanulók még mindig szívesebben tanulnak nyomtatott forrásokból (amelyeket természetesen elektronikus úton szereztek be, vagy kaptak kézhez, és utólagosan nyomtattak ki). A változások alapvető feltétele, hogy elegendő mennyiségű és megfelelő minőségű elektronikus formában tárolt dokumentum, multimédia stb. legyen elérhető - lehetőleg on-line úton. A megvalósulásnak sokszor vetnek gátat szerzői jogi okok, és más külső, akár anyagi tényezők is. In: Czeglédi László: **E-learning könyvtár: a fogalom és a megvalósítás.** [on-line] [idézve: 2008 december 28.] [Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4766&issue_id=485]

⁷⁰ Mihalik Laura i.m. p. 14.

gyűjtemények digitalizálása, megőrzés és tárolás.⁷¹ Az Európai Digitális Könyvtár (Europeana) 2008. november 20-án indította működését, amit hamarosan fel kellett függeszteni: óránként kb. 10 millióan keresték fel, amit a szerver nem bírt el. Az azóta helyreállított digitális könyvtár katalogizál könyveket, festményeket, térképeket, hangfelvételeket, videókat, „27 nyelven beszél”. 2006-ban a *Microsoft* és a *British Library (BL)* bejelentette, szerződést kötöttek arra, hogy a könyvtár állományában lévő dokumentumokból 25 millió oldalt digitalizálnak. Ez mintegy százezer könyvet jelent, amelyek nem tartoznak a szerzői jogvédelem alá. A találatokat az újonnan létrehozott MSN könyvkereső szolgáltatón (MSN Book Search Service) keresztül lehet majd elérni.⁷² Működni kezdett a Google Book Search, de jó példaként említhető a Digitális Goethe-kalendárium, vagy az MTA Könyvtárának és keleti gyűjteményének digitalizált anyaga két magyar keletkutatóról (Kaufmann Dávid, Stein Aurél).

- Virtuális könyvtár: ahol nemcsak digitális dokumentumokkal találkozhat a felhasználó, hanem a könyvtár valóságközeli modellezésével is hozzájárul a felhasználó számára a digitális kulturális örökség megismeréséhez, információk megszerzéséhez.⁷³ On-line módon hozzáférhető információk, dokumentumok vagy ezekre történő hivatkozások gyűjteménye, vagy virtuális térben megjelenő könyvtár. (Pl.: Zrínyi Miklós könyvtárának eredeti állapot szerinti virtuális rekonstrukciója)⁷⁴

A technológia folyamatosan fejlődik, ezáltal

- fejlődik és átalakul a kulturális alkotások létrehozása, átvitele, rögzítése, elérése és felhasználása;
- felértékelődnek a kreatív iparágak (film, tévé stb.);
- a kultúra beépül, mint értéknövelő tényező, a gazdaságba, oktatásba, médiába;
- a technológiának és kultúrának alapvető szerepe van a képzésben, oktatásban;
- a technológiai eszközök egyrészt képesek lehetnek az esélykülönbségek csökkentésére, másrészt azonban tovább növelhetik azokat;
- a technológia kultúrateremtő eszköz lesz, amely változást idéz elő a „termékek” felhasználásában és hasznosításában is: ez a változás minőségi és mennyiségi jellegű, és a fogyasztási szokásokban is megjelenik.⁷⁵

⁷¹ Mihalik Laura i.m. p. 13.

⁷² Jáki Éva: **A British Library és a Microsoft digitalizálási együttműködése.** [on-line] [idézve 2009. január 6.] [Elérhető:http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4453&issue_id=473]

⁷³ Mihalik Laura i.m. p. 12.

⁷⁴ Mihalik Laura i.m. p. 14.

⁷⁵ Magyar Kulturális Stratégia. Munkaanyag i.m. p. 4.

- hihetetlenül felgyorsul az életritmus (az információs szakembertől folyamatos szakmai felkészültséget igényel, innovációra való hajlamot feltételez, a felhasználónál nő a gyors információhoz való jutás igénye)
- befolyásolja a nyelvtanulást, a nyelvhasználati szokásokat (pl.: felsőoktatásban, kisebbségek esetében);
- legális- és illegális letöltések befolyásolják a könyvtár használatát, potenciális használóinak számát;
- d-Book, hangoskönyv megjelenése;
- a 13 magyarországi kisebbség anyanyelvén szükséges szolgáltatni az információt adó dokumentumokat (ismeretanyag, PR, full-text dokumentumok) - saját anyanyelvén szeretne mindenki információhoz jutni;
- az információs szolgáltatás és az információ iránti igény növekszik, csökken az információ átadásának ideje;
- közös katalógus és e-könyvtár (illetve digitális és virtuális könyvtár) kialakítására és fenntartására kell törekedni a különböző gyűjtemények együttműködésében;
- a honlap fejlesztése és karbantartása állandó feladatot kíván mind az informatikai szakemberektől, mind a könyvtár munkatársaitól;
- a digitalizálás terén a *felhasználó* igényei szerint érdemes előrelépni (szervezett és rendszerezett elektronikus gyűjtemény, a meglévő dokumentumok digitalizálása másodlagos); nem egyetlen zárt entitás (ezért a fogalmat sokan többes számban használják); információs forrásai heterogének, dinamikusak és multimediálisak; megvalósításához különböző információs összetevők kezelésére alkalmas technológia szükséges; kezelésének a használók számára átláthatónak kell lennie, célja, hogy a felhasználó számára egységes hozzáférés nyíljon a releváns digitális információkhoz, tekintet nélküli a formájukra, formátumukra, jellegükre és helyükre.⁷⁶

Azok az intézmények, amelyek részei a „kulturális üzleti életnek”, életben maradásuk és hosszú távú fennmaradásuk (egyben gazdaságilag stabillá válásuk) érdekében meg kell, hogy ismerjék és tanulják az új technológiák alkalmazását. Ahogy felismerik a technika által nyújtott lehetőségeket, úgy fogják egyre nagyobb mértékben alkalmazni a digitális rögzítést, valamint az Internetre kiterjesztett digitalizálható médium „szabad hozzáféréseinek”, letöltésének és felhasználásának a lehetőségét.

⁷⁶ Bartosek, Miroslav (ford. Prókai Margit): Digitális könyvtárak – elmélet és gyakorlat. [on-line] [idézte 2009. január 7] [Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4638&issue_id=479]

A technológiai változásokat követve az Országos Idegennyelvű Könyvtár számára is fontos, hogy kövesse azt a tendenciát, amely a hagyományos papíralapú világ könyv- és folyóirat-információit mind nagyobb mértékben, digitális formában igyekszik hozzáférhetővé tenni a különböző olvasói rétegek számára.

Az elektronikus dokumentumok megjelenése valós kihívást jelent a könyvtáros szakma számára: a nyilvántartás, az archiválás, az információk egységes visszakeresésének biztosítása a hagyományos könyvtári tevékenység átértékelésére kényszeríti a könyvtárosokat világszerte. A könyvtárak tevékenységébe az információk megőrzésén, közvetítésén túl fontossá válik a tartalomszolgáltatás is, melynek alapját a katalógusok, az állományok digitalizálása és — a 2015—2020-ra a szinte mindenhol létrejövő — virtuális, elektronikus könyvtárak térhódítása adja. A digitális könyvtárak létrejöttét törvényszerűnek tartják: miután az információhoz jutás alapvető emberi jog, kötelező kormányzati feladattá válhat digitális hordozón közzétenni az emberiség felhalmozott tudáskészletét, és biztosítani a hálózati információkhoz való hozzáférést.

Befejezés

A szolgáltatások internetes elérése szélesítheti az olvasói bázist, átalakítva a könyvtáros és az olvasó kapcsolatát. A digitális tartalmak növelésével egyre nagyobb lesz az igény arra, hogy az elektronikus dokumentumok egyidejűleg sok olvasóhoz eljussanak. A gyűjtemények távolról való elérése, a korszerű szolgáltatásokkal a használók szabadon eldönthetik majd, hogy helyben vagy távolról lépjenek be az adatbázisokba, személyesen jönnek el a könyvtárba vagy postán kérnek másolatot, nyomtatott vagy digitális módon kívánják kézbe venni a keresett dokumentumot.⁷⁷ A könyvtárfejlesztési stratégiai célok 2008-2013-as céljai között szerepel, hogy a könyvtár határon innen és túl kiemelten biztosítson hozzáférést a nemzeti kultúra dokumentumaihoz, minden nyilvánosságra került információhoz és adathoz hozzá lehessen jutni a könyvtári épülettől és a nyitvatartási időtől függetlenül.⁷⁸

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár szolgáltatásaiban egyre nagyobb teret kell kapnia az elektronikus teljes szövegű adatbázisokhoz való hozzáférésnek: az internetes tájékoztatást a pénzügyi lehetőségek lehető leghatékonyabb kiaknázásával, a technikai feltételek minőségi, ugrásszerű javításával és erőteljes humán menedzsmenttel célszerű folyamatosan fejleszteni. A könyvtár látogatóit, használóit, a kutatásokat és a kutatókat kutatóhelyek kialakításával, széleskörű és magas szintű információszolgáltatással, a nyelvtanulás, az idegen nyelven való irodalom olvasásának támogatásával, a szépirodalmi, nyelvi-és irodalomtudományi, zeneművészeti, kisebbségi dokumentumok szolgáltatásával és a hozzájuk kapcsolódó tájékoztatás fejlesztésével tudja a könyvtár támogatni. A könyvtárban kell koncentrálnia annak a szakmai tudásnak és tapasztalatnak, amely által a könyvtáros a technikai információktól kezdve az adatbázis-kezelési ismereteken át a dokumentumokban rejlő információig képes megbízható partnere lenni a könyvtárba látogatóknak.

---

⁷⁷ Bánkeszi Katalin i.m. p. 12-13.

⁷⁸ Skaliczki Judit: Portál program: Könyvtárfejlesztési stratégia, 2008—2013. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 1. sz. p.15.

Irodalomjegyzék:

BÁNKESZI Katalin: Lehetséges megoldások: közös katalógusok, átjárható katalógusok. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 17. évf. 3. sz., p. 9-13.

BARTOS Éva: Hivatása könyvtáros. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2005. 14. évf. 9. sz. p. 3-8.

BARTOSEK, Miroslav — Prókai Margit (ford.): Digitális könyvtárak – elmélet és gyakorlat. In: TMT, 2007. 54. évf. 2. sz. p. 84-92. Lásd még: [on-line] [idézve 2009. január 7] [Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4638&issue_id=479]

CZEGLÉDI László: E-learning könyvtár: a fogalom és a megvalósítás. In: TMT, 2007. 54. évf. 8. sz. p. 353-358. Lásd még: [on-line] [idézve: 2008 december 28.] [Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4766&issue_id=485]

DIPPOLD Péter: A könyvtárak változó szerepe az információs társadalomban.[on-line] [idézve 2005. szeptember 29.][Elérhető: <http://www.ki.oszk.hu/3k/valcikkek/valcikkek0202/dippold.html>]

ERDEINÉ Jónás Irén: Tudásmenedzsment. In.: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 17. évf. 5. sz. p. 3-8.

Eurobarometer (jelentési anyag): Az “Európaiak és nyelveik”. [on-line] [idézve 2008. július 10.] [Elérhető: http://europa.eu.int/comm/public_opinion/index_en.htm]

Európai Közösségek Bizottsága: Bizottsági Zöld Könyv — „Szembesülés a demográfiai változással: újfajta szolidaritás a generációk között” [on-line] [idézve: 2009. január 3 .] [Elérhető: http://www.nepinfo.hu/doc.php?doc=MjcyOA%3D%3D&f=/Zöld%20könyv_demográfia_EU.doc]

Európai Központi Bank: Az eurorendszer szakértőinek makrogazdasági prognózisa az euroövezetről. [on-line] [idézve: 2009. január 12.] [Elérhető:<http://209.85.129.132/search?q=cache:WIS0kkdBFVQJ:www.ecb.int/pub/pdf/other/eurosystemstaffprojections200812hu.pdf+gazdas%C3%A1gi+progn%C3%B3zis+2009&hl=hu&ct=clnk&cd=20&gl=hu>]

FÖLDES Csaba: Nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon. [on-line] [idézve 2008. január 11.] [Elérhető: <http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/adatbazisok/nemzetiseg.html>]

GKI Gazdaságkutató Zrt.: Bizonytalan a recesszió vége [on-line] [idézve: 2009. január 10.] [Elérhető: <http://www.gki.hu/hu/novelties/currentforecast/090112currentforecast.html>]

HORVÁTH László: Szélessávú Internet elérés helyzete Magyarországon 2004-2008. [on-line] [idézve 2009. január 6.] [Elérhető <http://www.nhh.hu/dokumentum.php?cid=17868>]

Informatikai és Hírközlési Minisztérium: Az Információs Társadalom Stratégiát Előkészítő Tanulmány. [on-line] [idézve 2005. július 26.] [Elérhető: http://www.matisz.hu/MAKHIR/csatolmany/20021018_strategia_doc]

JÁKI Éva: Kína növekvő szerepe az információs gazdaságban. [on-line] [idézve 2008. november 18.] [Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4460&issue_id=473]

JÁKI Éva: A British Library és a Microsoft digitalizálási együttműködése. In: TMT, 2006. 53. évf. 6. sz. p. 312. Lásd még: [on-line] [idézve 2009. január 6.] [Elérhető:http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4453&issue_id=473]

KLAUDY Kinga-Fóris Ágota: A nyelvészet és a magyar felsőoktatás modernizációja. In: Magyar Tudomány, 2005. 4. sz. Lásd még: [on-line] [idézve: 2005. szeptember 25.] [<http://www.matud.iif.hu/05apr/11.html>]

KOKAS Károly: Könyvtárak az ezredforduló után. [on-line] [idézve 2005. szeptember 29.] [Elérhető: <http://www.iskolakultura.hu/documents/2000/4/tanulm.pdf>]

KOLTAY Tibor: Az információs műveltség és a referálás. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 17. évf. 3. sz. p. 29-31.

KOVÁCS László: Zsebkatalógus: mobil eszközökkel használható OPAC. In: TMT, 2007. 54. évf., 4. sz. p. 151-157. Lásd még: [on-line] [idézve 2008. december 27.] [Elérhetőség: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4673&issue_id=481]

Közép-Magyarország (A Központi Régió) —Demográfia [on-line] [idézve: 2008. október 10.] [Elérhető:<http://209.85.129.132/search?q=cache:d9k8YtWOZ3kJ:www.kozpontiregio.hu/2/ta2f2.pdf+demogr%C3%A1fia+V.+ker%C3%BClet&hl=hu&ct=clnk&cd=6&gl=hu>]

LÁDI László: Könyvtár 2.0. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 17. évf. 2. sz. p. 16-28.

LAKI Mihály: Az idegennyelv-oktatási piac átalakulása 1989 után. [on-line] [idézve 2008. január 5.] [Elérhető: <http://econ.core.hu/doc/seminar/nyelvok2.doc>]

Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése (MKKE): A magyarországi könyvforgalom 2008-ban. [on-line] [idézve: 2009. március 28.] [Elérhető: http://www.mkke.hu/page.php?page=BOOK_TURNOVER13]

Magyar Kulturális Stratégia. Munkaanyag. p. 4-5. [online] [idézve. 2005. szeptember 10.] [Elérhető: http://nkomftp.hungary.com/palyazatok/strategia_jul25.doc]

MAGYAR Margit: Tények, másképpen is... [on-line] [idézve 2009. január 6.] [Elérhető: <http://www.parlando.hu/2008601.htm>]

MÁRTONFI György—Tordai Péter: „Az oktatás és a munkaerőpiac kapcsolódása” című, a Nemzeti Fejlesztési Terv II. előkészítését szolgáló, az oktatási szektor fejlesztési szükségleteiről szóló szakértői vita strukturált összefoglalója [on-line] [idézve 2005. szeptember 29.] [Elérhető: <http://www.oki.hu/cikk.php?kod=egyeb-munkaeropiac.html>]

MIHALIK Laura: Virtuális valóság, könyvtár, helyismeret. In.: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 17. évf. 4. sz. p. 12-17

Népesedési Információk (Nepinfo) — Hosszú távú előreszámítások [on-line] [idézve: 2009. január 5.] [Elérhető: <http://www.nepinfo.hu/index.php?m=52>]

Népesedési Információk (Nepinfo) — A 21. század első éveinek népesedési viszonyai Magyarországon. [on-line] [idézve: 2008. szeptember 22.] [Elérhető: <http://www.nepinfo.hu/doc.php?doc=MjcyMA%3D%3D&f=/21szazadnepvisz.doc>]
Nyelvtudás-felmérés az Európai Unióban. [on-line] [idézve: 2008. augusztus 22.] [Elérhető: <http://www.nyelvcenter.hu/article.php?type=article&id=236>]

Országos Könyvtári Digitalizálási Terv (2007—2013)
[on-line] [idézve: 2005. október 1.]
[Elérhető:http://www.ki.oszk.hu/107/e107_files/downloads/nokipluszvegleges.rtf]

RÁCZ Ágnes: Gondolatok a nyilvános könyvtárak jegyzékének felállítása kapcsán [on-line] [idézve: 2008. november 15.] [Elérhető: <http://www.ki.oszk.hu/3k/valcikkek/valcikkek0004/racz.html>]

SÁRKÖZI Andrea Bernadett: A látható mögött. In: *Az Országos Idegennyelvű Könyvtár Évkönyve 2008. Budapest: OIK, 2008. p. 11-23.*

SIU, Paul C. P.: A vendégmunkás. In: Biczó Gábor (szerk.): *Az Idegen. Variációk Simmeltől Derridáig.* Debrecen: Csokonai Kiadó, 2004. p. 165.

SKALICZKI Judit: A könyvtári terület stratégiai céljai 2003-2007 között. [on-line] [idézve: 2005. október 1.] [Elérhető: <http://www.ki.oszk.hu/dok/strat.rtf>]

SKALICZKI Judit: Portál program: Könyvtárfejlesztési stratégia, 2008—2013. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 1. sz. p. 3-20.

SONNEVEND Péter: A könyvtár új élete. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2008. 8 sz. p. 6-7.

Studio Metropolitana Budapest — Budapest Szíve: A Fővárosi Budapest Szíve projektek fejlesztései, stratégiája, célrendszere [on-line] [idézve 2009. január 6.] [Elérhető: <http://studmet.hu/projektek/budapest-szive>]

SZALÓKI Gabriella: Kulturális honlapjaink minősége – a Minerva projekt tíz minőségi elve a gyakorlatban. In: TMT, 2006, 53. évf., 3. sz. p. 111-117. Lásd még: [on-line] [idézve 2008 december 27.] [Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4331&issue_id=470]

Adatok és statisztikák a helyzetkép felvázolásához

(A 2005. és a 2008. év)

Összeállította:
Horváth István

Budapest, 2008. december hó

1. Infrastruktúra

1.1. Épület

A Könyvtár alapterülete

Helyiség megnevezése	2005	2008
Közönségszolgálati helyiségek	1237 m ²	1237 m ²
Raktár	563 m ²	563 m ²
Munkaszobák	657 m ²	657 m ²
Összesen	2457 m²	2457 m²

Ülőhelyek száma

Felhasználói terek	2005	2008
Olvasóterem	56 db	56 db
Folyóirat olvasó	13 db	13 db
Szabadpolcos tér + Internet	31 db	31 db
Nyelvtudió (lehallgató hely)	12 db	12 db
Zeneműtár (lehallgató hely)	12 db	12 db
Kiállító- és rendezvényterem	50 db	50 db
Összesen	174 db	174 db

1.2. Számítógépek száma

Gépek megnevezése	2005	2008
Felhasználói	29 db	26 db
Munkatársak munkagépei	57 db	67 db
Szkenner (A/3, A/4)	4 db	3 db
Projektor	2 db	2 db
Notebook	1 db	2 db
Szerver gép	8 db	8 db
Összesen	101 db	108 db

1.3. Nyomtatók

	2005	2008
Lézer (színes) A/ 3:	1	1
Mátrix (fekete-fehér) A/3	3	3
Tintasugaras (fekete fehér) A/ 4:	2	2
Lézer (fekete fehér) A/4:	3	3
Lézer (fekete fehér) A/3	1	1
Lézer (fekete fehér) A/3 (+másoló):	1 (olvasók részére is, Kártyás)	2
Tintasugaras (színes) A/ 4+ másoló, fax	1	1
Összesen:	13	14

1.4. Másológépek

	2005	2008
A/4 (szolgálati)	1	1
A/3 Kártyás-olvasói	1	2
A/3 Kártyás-szolgálati	0	1
Sokszorosítógép Risograpf	1	1
Összesen:	3	5

1.5. Telefon, adat átvitel

2005.

Digitális telefonközpont 7 fővonal

29 analóg mellékállomás

Mobiltelefonok:

Előfizetéses: 5 darab

Kártyás: 1 darab

2008.

Nincs változás!

2005

ADSL vonal 3 000 / 128 kb/s

Bérelt vonal a PIR-hez 128 kb / s.

2008

ADSL vonal 4 000 / 386 kb/s

ADSL vonal 6 000 / 512 kb/s

ADSL vonal a PIR-hez: 4 000 / 386 kb/s

1.6 Egyéb

2005

Digitális fényképezőgép 1 darab

Videokamera 1 darab

2008

Nincs változás!

2. Költségvetés

Bevételek eredeti előirányzata

Ezer forintban

	2005	2008
Intézményi műk. bevétel	15.000	9.500
Átvett működési célú (pályázaton nyert támogatások)	11.900	6.300
Költségvetési támogatás	355.900	323.200
Bevételi előirányzat összesen:	382.800	339.000

Bevételek teljesítése

Ezer forintban

	2005	2008
Intézményi műk. Bevétel	11.936	10.360
Átvett működési célú pénzeszköz (pályázaton nyert támogatások)	6.358	7.732
Átvett felhalmozási célú pénzeszköz	48.453	
Költségvetési támogatás	377.128	369.659
Bevételek teljesítése összesen	443.876	387.781

Ezer forintban

Pályázaton nyert támogatások	2005	2008
Nemzeti Kulturális Alap	6.468	6.085
NKÖM/OKM	8.224	
MNEKK	100	300
MEH	0	300
Kisebbségi Önkormányzatok	0	50
V. ker. Belv.-Lipótv. Önkorm.		140
Magánszemély adománya		200
Eszperantó Egyesület		657
Átvett működési célú pénzeszköz (pályázaton nyert támogatások) összesen	6.358	7.732

Kiadások eredeti előirányzata

Ezer forintban

	2005	2008
Bérek	200.200	209.300
Járadékok	65.800	67.200
Dologi kiadások	87.100	44.200
Átadott pénzeszközök	0	0
Beruházások	17.400	18.300
Felújítások	12.300	0
Kiadási előirányzat összesen	382.800	339.000

Kiadások teljesítése

Ezer forintban

	2005	2008
Bérek	206.944	217.944
Járadékok	70.471	67.145
Dologi kiadások	79.874	61.860
Átadott pénzeszközök		5.407
Beruházások	74.908	37.737
Felújítások	3.069	10.543
Kiadások teljesítése össz.:	435.666	400.636

3. Könyvtári személyzet

Végzettség szerinti megoszlás	2005	2008
Költségvetési létszámkeret	80 fő	70 fő
- felsőfokú végzettségű	74 %	72 %
- középfokú végzettségű	23 %	24 %
- alacsonyfokú végzettségű	3 %	4 %

Életkor szerinti megoszlás	2005	2008
21-30 éves	16 %	10 %
31-40 éves	16 %	27 %
41-50 éves	21 %	17 %
51-60 éves	42 %	46 %
61 év feletti	3 %	0 %

Nyelvtudás	2005	2008
Nyelvvizsgával rendelkezik	34 fő (43 %)	29 fő (41 %)
-ebből egy nyelvvizsgával rendelkező	21 fő (26 %)	18 fő (26 %)
- ebből két nyelvvizsgával rendelkező	13 fő (16 %)	11 fő (15 %)

A nyelvvizsgálattal igazolt beszélt nyelvek:

2005: angol, eszperantó, francia, lengyel, német, norvég, orosz, román, spanyol, szerb, szlovák, ukrán (12 nyelv).

2008: angol, eszperantó, francia, horvát, görög, lengyel, német, norvég, orosz, román, spanyol, szerb, szlovén, szlovák, ukrán (15 nyelv).

Képzés, továbbképzés

2005. évben a beiskolázásra 1.509 eFt költött az intézmény. 16 munkatársunk vett részt szervezett képzésben.

2 fő négymodulos minőségmenedzsment akkreditált tanfolyam

3 fő egyetemi/főiskolai oktatásban könyvtár-informatikai szak

7 fő ECDL számítógépes oktatás

3 fő nyelvtanfolyam

1 fő „Esélyegyenlőség a könyvtári ellátásban” tanfolyam

2008. évben az intézmény 788.430 eFt-ot fordított 11 fő szakalkalmazott továbbtanulására

1 fő „Kulturális örökség védelme” továbbképzés

1 fő Német szaknyelvi tanfolyam

1 fő „Szöveg és képdigitalizálás elmélete és gyakorlata” továbbképzés

1 fő „Könyvtárosok mentálhigiénéje I-II.” tréning

1 fő „Tartalmi feltárás természetes nyelven alapuló eszközei” továbbképzés

1 fő Egyetemi/főiskolai oktatásban könyvtár-informatikai szak. biblioterapeuta szak

1 fő ETO tanfolyam

3 fő négymodulos minőségmenedzsment akkreditált továbbképzés

1 fő Könyvtáros asszisztensi tanfolyam

4. Állományadatok

	2004. dec. 31-én	2008. dec. 31-én
A teljes állomány	387.048	394863
Könyvek és bekötött folyóiratok	327.294	342730
Audiovizuális dokumentumok	20.765	20312
Elektronikus dokumentumok	371	534
Egyéb (nagy részben kották)	38.615	31287

5. Éves dokumentumgyarapodás

5.1 Dokumentum beszerzés (könyv, AV, periodika)

Beszerzett dokumentumok összesen	Pld.	Összeg Ft
2005	5583	18.728.047,-
2008	4321	17.944.284,-

5.2 A gyarapodása beszerzés forrása szerint

Beszerzés forrása	2005 (folyóirat nélkül)		2008 (folyóirat nélkül)	
	Pld.	Ft.	Pld.	Ft
Vásárlás	3234	7.837.855,-	723	2.384.977
Ajándék	1970	4.059.983,-	1912	3.738.557
Csere	43	103.796,-	63	195.301
Köteles	336	601.810,-	490	938.292
Összesen:	5583		3788	

5.3 A gyarapodás dokumentumtípusok szerint

	2005	2008
Könyv:	4511	2745
Kotta:	362	515
DVD	86	59
Hangkazetta:	30	105
CD-audio	485	95
CD-ROM	12	27
VHS kazetta:	69	157
Szövegkönyv:	2	0
Térkép:	1	0
Adatbázis:	1	0
Videó CD	1	0
Kísérőfüzet:	4	0
Kézirat:	9	0

5.5 Folyóirat-beszerzés és –feldolgozás

2005

Időszaki kiadványok beszerzésére 9.894.635,- Ft-ot fordítottunk.

2008

Időszaki kiadványok beszerzésére 9.547 257 Ft-t fordítottunk.

Kurrens időszaki kiadványok száma	2005	2008
Megrendelt címek száma	518	441
Megrendelt példányok száma	524	441
Beérkezett példányok, füzetek száma	10.917	n.a.

A beszerzés módja szerint:

	2005	2008
Vétel	440 cím	380 cím
Csere	15 cím	9 cím
Ajándék	63 cím	52 cím

Rendeltetési hely szerint

	2005	2008
Magyarországon megjelenő	175 cím	142 cím
Külföldön megjelenő	343 cím	299 cím

Országokénti bontásban:

	<u>2005</u>	<u>2008</u>
Ausztrália	2	2
Ausztria	8	8
Belgium	1	1
Bulgária	5	3
Csehország	10	7
Dánia	1	1
Észtország	1	1
Finnország	2	2
Franciaország	24	23
Hong Kong	1	1
Horvátország	11	5
Kanada	12	10
Kuba	1	1
Lengyelország	17	16
Lettország	2	2
Macedónia	1	1
Mexikó	1	1
Nagy-Britannia	29	26
Írország	1	1
Németország	43	34
Norvégia	1	1
Olaszország	14	14
Oroszország	31	28
Peru	1	1
Portugália	2	2
Románia	24	17
Spanyolország	14	12
Svájc	3	4
Svédország	1	1
Szerbia	13	15
Szlovénia	6	4
Szlovákia	15	17
Ukrajna	12	9
USA	33	30
	343	299

6. Nemzetközi kiadványcsere

	2005	2008
Külföldi cserepartnerek száma	7	7
Küldött könyvtári egységek	34 db könyv + 21 folyóirat	11 db könyv 10 db folyóirat
Kapott könyvtári egységek	43 + 15 folyóirat	63 db dokumentum 9 db folyóirat

7. Könyvtárhasználati szám adatok

Könyvtár- használat	Érvényes regisztrációval rendelkező használók	Könyvtárhasználatok			Kölcsönzött dokumen- tumok	Helyben használt dokumentumok	
		összesen		az összesből a kölcsön-zések		összesen	az összesből regisztrálva
		személyes használatok	távhasz- nálatok				
		A	B	C		D	E
2005	11538	53 216	3057 +WEB	39 036	116 030	40 073	10 072
2008	3766	38 386	647 + WEB (209 415)	nem értelmezhető	112 738	19 686	nem értelmezhető

8. Könyvtárközi kölcsönzés:

2005

Könyvtárközi kérések	Száma	Teljesítés	Eredetiben	Másolatban	
				nyomtatott formában	elektronikus formában
Beérkezett	832	Adott dokumentumok	769	37	8
Küldött	286	Kapott dokumentumok	269	12	5

2008

Könyvtárközi kérések	Száma	Teljesítés	Eredetiben	Másolatban	
				nyomtatott formában	elektronikus formában
Beérkezett	767	Adott dokumentumok	662	12	32
Küldött	369	Kapott dokumentumok	345	0	24

Nem teljesített kérés:

2005	2008
18	61

9. Referenz kérdések száma:

2005	2008
4643	7231

10. Nemzetiségi könyvtárellátás

Partnereink a 19 Megyei Könyvtár és a FSZEK.

A nemzetiségi könyvtárellátás munkafolyamata az adott év szeptemberétől a következő év májusáig tart.

Kiajánlás 2005. 6 nyelvterület, 296 cím,
2008. 9 nyelvterület, 460 cím

Nyelvterület	2004/2005	2007/2008
	Cím	Cím
Bolgár		20
Cigány	6	3
Görög		30
Horvát	28	50
Lengyel		32
Német	52	68
Román	71	75
Szerb	25	52
Szlovák	114	131
Összesen:	296	460

Beérkezett megrendelések melyeknek beszerzését továbbítását könyvtárunk végzi.

Nyelvterület	2005		2007	
	Partner könyvtár	Megrendelt példány	Partner könyvtár	Megrendelt példány
Bolgár			2	14
Cigány	20	132	20	66
Görög			3	13
Horvát	5	110	7	115
Lengyel			4	24
Német	3	66	9	275
Román	4	187	4	158
Szerb	3	46	5	62
Szlovák	5	230	6	254
Magyar ny. szakirodalom			1	10
Összesen:	--	771		991

Megjegyzés:

- A cigány nyelvű könyvekből a FSZEK három sorozatot kap.